ЧЫТАЙЦЕ: у кінастудыі „Беларусьфільм" · Віктарава хітрасць · Белы чалавек здаўся!

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 6 (415) | ГОД IX | 9 ЛЮТАГА 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

СПРАВЫ НАШАЙ ШКОЛЫ

ГРАМАДСКАЕ ВЫХАВАННЕ — НА ЎСІХ ПРАДМЕТАХ

У розных асяроддзях вядзецца палеміка на тэму новага прадмета ў новай праграме навучання для сёмага класа. Гэтым прадметам з'яўляецца грамадскае выхаванне.

Сёняшнія пяцікласнікі праз два гады ўжо ў школьных пасведчаннях будуць мець адзнакі па гэтым прадмеце. Гэта будзе не толькі праверкай іх ведаў у гэтай галіне, але і экзаменам для настаўнікаў — выкладчыкаў гэтага прадмета, і думаю, што нават і іншых прадметаў. Бо грамадскае выхаванне, хоць будзе ўведзена ў двух апошніх класах падставовай школы, мабыць, як ні адзін другі прадмет, звязана з усёй дыдактычнай выхаваўчай сістэмай школы.

Гэтая праўда можа паказацца дзіўнай. Што ж, здаецца, супольнага можа мець з выхаваннем уменне чытаць і пісаць? Ці ж для ведання, напрыклад, геаграфіі ці хіміі патрэбны гэты дадатковы прадмет? Каб развеяць гэтыя сумненні, трэба адказаць на адно вельмі рытарычнае пытанне: каго мы хочам выхаваць — добрага практыка ці чалавека, які добра разумее, чаму павінен быць добрым практыкам у той ці іншай галіне? І тут, мабыць, немагчыма аддзяліць заданні дыдактыкі ад выхаваўчых мэт.

З гэтага пункту гледжання цяжка таксама чакаць два гады, пакуль у школьных праграмах з'явіцца прадмет, аб якім ідзе гаворка. Вельмі пільнай справай з'яўляецца падрыхтоўка поля дзеяння для той вялікай ролі, якую мае выконваць грамадскае выхаванне ў старшых класах васьмігадовай школы.

Ці можна вывучаць мову, гісторыю, геаграфію (пакуль яшчэ грамадскае выхаванне не ўведзена ў школах), не беручы пад увагу сацыялогію, эканоміку, этыку, без эмацыянальных адносін вучня і настаўніка да вывучаемага матэрыяла, без актуалізацыі тэмы, прадумання, самастойных прапаноў? Уважлівы чытач школьнай праграмы знойдзе амаль ва ўсіх прадметах элементы таго, што ў суме якраз дае ідэйна - выхаваўчае ўздзеянне школы. Трэба толькі ўмець гэтыя элементы заўважыць і скласці ў адно цэлае. Ды не толькі гуманітарныя прадметы павінны быць школай грамадскага мыслення. Практычна - тэхнічныя заняткі ў V—VII—VIII класах і ўрокі ручной працы ў малодшых класах, апрача ўсяго іншага, фарміруюць сацыялістычныя адносіны да працы, развіваюць уменне ашчаджаць, фарміраваць сумленнасць і вытрымку.

А матэматыка? Здаецца, няцяжка звязваць змест задач з жыццём краіны. Значная частка настаўнікаў якраз так і працуе. А фізіка і хімія? Гэтыя прадметы ў першую чаргу фарміруюць погляд на свет.

Як бачым, вельмі сур'ёзны задачай, якая стаіць перад настаўнікамі амаль усіх прадметаў, з'яўляецца папаўненне ўсяго навучання праблематыкай грамадскага выхавання на працягу ўсяго прабывання дзіцяці ў школе. Таксама вялікую ролю павінна адыграць і праца маладзёжных арганізацый,

(Працяг на стар. 5)

ЛЮДЗІ XX-годдзя

Міхалоўскі

АГРАНОМ

У Новай Волі зямля выдатная. Але і яна патрабуе ведаў. Ведаў гаспадара. Зараз нававольцы гэта разумеюць. Агранам пераканаў. Параў не адну пару ботаў, хадзячы ад хаты да хаты і паказваючы сялянам як рабіць сілас, як падрыхтаваць высакаякасны корм для жывёлы на зіму. Кожную сераду пасля абеду нававольцы запаўняюць мясцовую школу. На лекцыі грамадскага агранома Міхася Грыкі як звычай прыходзіць 100—150 чалавек. Без асаблівага запрашэння.

Гэтак жа і ў Пяньках і ў другіх вёсках грамады Міхалова.

* * *

Перамяніць структуру сельгасвытворчасці ў вёсках усёй грамады — нялёгкая справа. Дадайма, не кожнаму аграному гэта ўдаецца. Міхасю Грыку, дзякуючы яго настойлівасці і пераканаўчай сіле доказаў, удалося. Зараз на тэрыторыі грамады Міхалова асноўныя культуры — гэта кармавыя расліны, як буракі, лубін, сэрадэля, канюшына, бручка. У сувязі з гэтым у грамадзе выразна выдзяляецца слушны напрамак сельгасвытворчасці — жывёлагадоўля. У гэтым яна і спецыялізуецца.

— Што гэты напрамак слушны, — кажа Міхась Грыка, — можна даказаць на прыкладзе некалькіх вёсак. У вёсках Капцы і Пяньці ёсць 95 гаспадароў. Маюць яны 462 гектары ворнай зямлі і 325 гектараў сенажацяў. На гэтай плошчы яны ўтрымоўваюць 354 галавы рагатай жывёлы, у гэтым ліку 244 дойныя каровы. У выніку павелічэння жывёлагадоўлі толькі гэтыя дзве вёсачкі проста заліваюць малаком міхалоўскую малачарню.

Так, але каб дайсці да такіх відавочных вынікаў, агранам вымушаны быў з алоўкам у руках вылічыць амаль кожнаму гаспадару карысць, якую дае жывёлагадоўля, паказаць яго магчымасці ў гэтым напрамку.

(Працяг на стар. 5)

СЯРГЕЙ БАНДАРЭНКА

ІДУЦЬ БЕЛАРУСЫ

«А хто там ідзе, а хто там ідзе
У агромністай такой грамадзе?
— Беларусы».

(Я. Купала).

Ці будзеш пытацца: «А хто там ідзе,
А хто там ідзе, светларусы?»
Сягоння па песні, што льецца з грудзей,
Спазнаеш: ідуць беларусы.

А што ж яны свету нясуць напаказ,
Сумленныя гэтыя людзі?
Мо' крыўду ці боль, што калісьці не раз
Пяклі іх упалыя грудзі?

О, не! Не спрадвечную крыўду сваю,
Не смутак, не цяжкае гора, —
Нясуць яны шчасце, што імі ў баю
Здабыта пад залпы «Аўроры».

Ідуць беларусы — арліная раць —
Пад гоман жытоў і заводаў.
Нікому хады іх цяпер не стрымаць
У братнім саюзе народаў!

ГОСЦІ З МІНСКА

На запрашэнне Галоўнага праўлення таварыства польска-савецкай дружбы ў Польшчы прыбыла двухасабовая дэлегацыя з Мінска, якая прыняла ўдзел у семінарах і ўрачыстасцях, прысвечаных 45-ай гадавіне БССР. У склад гэтай дэлегацыі ўваходзілі намеснік кіраўніка Дома партыйнай прапаганды пры Цэнтральным Камітэце Камуністычнай партыі Беларусі Алег Андрэевіч Ясінскі і дацэнт геаграфічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага універсітэта ў Мінску Уладзімір Анатольевіч Навіцкі. Госці з Мінска пабывалі таксама на Беласточчыне. Наведалі яны Беларускі агульнаадукацыйны ліцэй у Бельску, пабывалі ў Белавежы і Гайнаўцы, у Шэпетове і Высока - Мазавецкім. У Дубінах і Арэшкаве (Гайнаўшчына) прадстаўнікі Савецкай Беларусі мелі спатканне з насельніцтвам. У перапоўненых вясковых святліцах вельмі цікава расказвалі яны аб жыцці і працы беларускага народа, аб дасягненнях і планах развіцця беларускай дзяржавы. Усюды, у горадзе ці на вёсцы, наша насельніцтва аказвала цёплы і радушны прыём прадстаўнікам брацкага беларускага народа, усюды ўручалі ім жывыя кветкі.

22 студзеня ў Беластоку, як мы ўжо паведамлялі, госці з Мінска прысутнічалі на ўрачыстым пасяджэнні, прысвечаным 45 гадавіне Беларускай рэспублікі, якое было арганізавана Галоўным праўленнем БГКТ.

У ПЕРАЛЕСКАХ — Фота: У. Гаўлючук

ХМАРЫ НАД КІПРАМ

Усялякія бываюць аргументы, якімі карыстаюцца імперыялістычныя дзяржавы, калі пачынаюць збройную інтэрвенцыю супраць другіх краін.

У вынаходніцтве «прычын» да ўмяшацельства ў чужыя справы першынства мае Вялікабрытанія — каланізатар з багатым вопытам. Апошні час даў нам некалькі новых прыкладаў з арсенала брытанскай неакаланіяльнай дыпламатыі. Прыклады гэтыя — Барнео, Адэн, Танганьіка, Уганда, Кенія, ну і зразумела — Кіпр.

Аб брытанскай палітыцы ў адносінах да кожнай з гэтых краін у апошнім перыядзе можна было б напісаць вялізны артыкул. Не маючы на гэта месца, адзначым толькі найбольш тыповыя з'явы. У чым справа, напрыклад, у выпадку Паўночнага Барнео, Сараваку і Брунеі —былых брытанскіх калоній? Усе яны знаходзяцца на востраве Барнео, большая частка якога належыць да Інданезіі і насельніцтва якога звязана і гістарычна і этнічна з гэтай краінай. Інданезія аднак паслядоўна праводзіць антыімперыялістычную і нейтральную палітыку. А гэта Лондану не падабаецца. Таму, калі насельніцтва гэтых калоній узняло барацьбу за незалежнасць у Лондане разумелі, што гэта можа пакончыць з брытанскім эканамічным панаваннем на востраве. І вось у Лондане ўзнік план прылучэння Паўночнага Барнео, Сараваку і Брунеі да Малаяў. У вызваленай нядаўна Танганьіцы брытанцы забяспечылі сабе гаспадарчае панаванне іншым чынам. Яны пераканалі правадыроў новай дзяржавы, што дарэчы ім будзе мець сільную армію, хоць, шчыра кажучы, невядома навошта такая армія Танганьіцы. Правадыры паверылі аднак, што калі хочуць мець такую армію, дык перш за ўсё ёю павінны камандаваць брытанскія афіцэры. І хоць салдаты Танганьікі маюць зусім іншы погляд на гэтую справу, але, маючы адпаведнае паразуменне з кіраўнікамі краіны, Вялікабрытанія з гэтым зусім не лічыцца.

Асобны раздзел у Брытанскай неакаланіяльнай палітыцы прадстаўляе Кіпр. Гэты невялікі востраў, распаложаны на ўсходнім краю Міжземнага мора, быў смачным кавалкам для захопнікаў.

З даўніх часоў востраў падлягаў Грэцыі. Грэкамі ён быў і населены. Пасля яго апанавалі туркі, якія перанеслі сюды свой вайсковы гарнізон і працаўнікоў адміністрацыі. Калі пасля падзення Атаманскай імперыі Кіпр перайшоў пад панаванне Вялікабрытаніі, туркі складалі на востраве менш 20 працэнтаў насельніцтва. Брытанцы, згодна са сваёй каланіяльнай палітыкай, патуралі туркам, прыдзяляючы ім усялякія адміністрацыйныя і паліцыйныя пасады. Таму туркі па сённяшні дзень захавалі прабрытанскія погляды. Актыўнымі барацьбітамі за незалежнасць Кіпра былі грэкі. Іх упартая барацьба прымусіла брытанцаў два гады таму назад прызнаць Кіпру незалежнасць. Аднак Лондан, быццам бы беручы пад увагу вельмі складаныя нацыянальныя абставіны вострава, гэтую незалежнасць агранічыў да мінімума. Кіпр атрымаў канстытуцыю, паводле якой ніводная пастанова ўрада не можа ажыццяўляцца без згоды турэцкай нацыянальнай меншасці. У практыцы вядзе гэта да напружання паміж грэкамі і туркамі, напружання, якое перарадзілася сёння ў спробу падзелу вострава на дзве дзяржавы. Калі б дайшло да гэтага, брытанцам было б вельмі на руку. Пры наяўнасці сваіх вайсковых баз на Кіпры Вялікабрытанія, выступаючы ў ролі арбітра, магла б без ніякіх перашкод расцягнуць кантроль на ўвесь востраў.

З гэтым планам (дарэчы, аўтарам яго з'яўляецца брытанскі міністр Сандыс) не могуць згадзіцца грэкі.

Брытанцы, намагаючыся дабіцца сваёй мэты, на гэты раз хочуць паслужыцца не толькі ўласнай арміяй, але таксама ўзброенымі сіламі НАТА. Гэта прыклад ігнаравання волі і інтарэсаў народу, які хоча жыць уласным жыццём і праводзіць незалежную палітыку.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Нацыянальнае пытанне

II, III, IV, V ПАРТЫЙНЫЯ З'ЕЗДЫ

ЯК РАЗУМЕЎ ЛЕНІН

Праграма, якую прыняў II з'езд РСДРП, лічыла найбліжэйшай палітычнай задачай расійскай сацыял - дэмакратыі звяржэнне царскага самадзяржаўя і замену яго дэмакратычнай рэспублікай, канстытуцыя якой гарантавала б:

«... 3. Шырокае мясцовае самакіраванне; абласное самакіраванне для тых мясцовасцей, якія адрозніваюцца асаблівымі бытавымі ўмовамі і складам насельніцтва...

7. Знішчэнне саслоўяў і поўную раўнапраўнасць усіх грамадзян незалежна ад полу, рэлігіі, расы і нацыянальнасці.

8. Права насельніцтва атрымліваць адукацыю на роднай мове, забяспечанае стварэннем за кошт дзяржавы школ і органаў самакіравання, неабходных для гэтых школ; права кожнага грамадзяніна гаварыць на роднай мове на сходах; увядзенне роднай мовы нароўні з дзяржаўнай ва ўсіх мясцовасцях грамадскіх і дзяржаўных установах.

9. Права на самавызначэнне за ўсімі нацыямі, уваходзячымі ў склад дзяржавы».

З'езд прайшоў пад знакам перамогі ленінскіх ідэй.

Кіруючыся ленінскай нацыянальнай праграмай, бальшавікі напярэдадні і ў перыяд рэвалюцыі 1905—1907 г.г. правадзілі вялікую працу па выхаванні рабочага класа ўсіх нацыянальнасцей у духу пралетарскага інтэрнацыяналізму. Заклікаючы рабочы клас і працоўныя масы ўсіх нацыянальнасцей да цеснага адзінства, Ленін у першамайскай лістоўцы 1905 г. пісаў: «Прэч варожасць паміж рабочымі розных рэлігій! Такая варожасць выгадна толькі грабежнікам і тыранам, жывучым цемнатой і разрозненасцю пралетарыята. Яўрэй і хрысціянін, армянін і татарын, паляк і рускі, фінляндзец і швед, латыш і немец — усе, усе ідуць разам пад адным супольным знамем сацыялізма. Усе рабочыя — браты, і ў іх моцным саюзе адзіная зарука за шчасце ўсяго працоўнага і прыгнечанага чалавецтва».

Найважнейшай умовай інтэрнацыянальнага згуртавання рабочых і сялян усіх нацыянальнасцей і поспеху першай рускай рэвалюцыі была барацьба супроць буржуазнага нацыяналізму ў шарэгах рабочага руху. Вось чаму бальшавікі няспынна вялі барацьбу з адступленнямі ад нацыянальнай праграмы РСДРП, супраць вялікадзяржаўнага шавінізму і мясцовага нацыяналізму, з апартунізмам II Інтэрнацыянала. На прыкладзе Бунда Ленін паказаў, што нацыяналізм непазбежна вядзе да апартунізму. Бунд, уступіўшы ў блок з меншавікамі, восенню 1905 г. выступіў супраць узброенага паўстання і стварэння часовага рэвалюцыйнага ўраду. У артыкуле «Да яўрэйскіх рабочых» Ленін падрабязна выклаў нацыяналістычны і апартуністычны шлях Бунда.

Прадметам спецыяльных клопатаў бальшавікоў у гады першай рускай рэвалюцыі была дзейнасць нацыянальных сацыял - дэмакратычных арганізацый. Для таго,

(Працяг на стар. 5)

Народнай Польшчы XX-ты год

31 студзеня ў Варшаве адбылася ўрачыстая сесія Агульнапольскага камітэта фронта адзінства народа, якая запачаткавала святкаванні 20-й гадавіны існавання Народнай Польшчы. З дакладам на сесіі выступіў Старшыня Дзяржаўнай Рады ПНР і АКФАН Аляксандр Завадскі.

У праграме адзначэння тысячагоддзя нашай дзяржавы, дваццацігоддзе Народнай Польшчы з'яўляецца адным з асноўных пунктаў вялікага юбілею, — падкрэслівалася ў дакладзе. А гэта таму, што мінулае дваццацігоддзе стала пераломным перыядам у нашай тысячагадовай гісторыі. Народная Польшча, дзякуючы зусім новым грамадскім суадносінам, якія вызвалілі небывалы запас творчай энергіі працоўных мас, зрабіла за перыяд свайго існавання велізарны скок у напрамку ўсеагульнага развіцця, узняла краіну з ваенных папялішчаў і хутка крочыць па дарозе сацыялістычнага будаўніцтва. Дабіваемся штораз новых поспехаў у кожнай галіне жыцця. Павялічваем матэрыяльную і маральную магутнасць дзяржавы. Узмацняем яе незалежнасць і бяспеку.

Адзінства нашага народа аснована на супольнасці намаганняў і мэт. Зараз у радах фронта адзінства народа гуртуецца ў асноўным усё наша грамадства, усе яго прагрэсіўныя і творчыя элементы.

Галоўны эфект адзначэння дваццацігоддзя — гэта разуменне кожным грамадзянінам, што меркай патрыятызму з'яўляюцца сённяшнія адносіны да прафесіянальнай і грамадскай працы, дбайнасць аб агульнадзяржаўным інтарэсе, як аб сваім уласным.

На сесіі паказаны таксама і перспектывы далейшага ўсебаковага развіцця нашай краіны. Многія выказвалі глыбокае пераканане, што далейшае развіццё залежыць ад патрыятычнай паставы кожнага грамадзяніна ў прафесіянальнай і грамадскай працы, ад поўнага выканання прадукцыйных задач, выяўлення і выкарыстоўвання рэсурсаў, існуючых у нашай гаспадарцы, а таксама ад пачуцця адказнасці кожнага грамадзяніна за давераны яму адрэзак працы.

Прадстаўнікі ўсіх асяроддзяў, палітычных і грамадскіх арганізацый на сесіі дэкларавалі свой удзел у справе ўсебаковага развіцця Народнай Польшчы.

У заключэнні Сесіі ўдзельнікі прынялі адозву да ўсіх грамадзян краіны.

СПОРТ

Чаму топчамся на месцы?

Паведамленні, якія мы штодзень атрымліваем з трас і каткоў Інсбрука, не вельмі пакуль што нас радуюць. Снежная баталія ўступае ў рашаючую фазу, а нашы лыжнікі, нягледзячы на добрыя ўмовы ў час трэніровак, не спаўняюць нашых спадзяванняў.

Куды бяжым на лыжах, як бяжым і ці наогул тэмп, з якім рухаемся наперад, можна назваць бегам, тым больш бегам у патрэбным напрамку? Вось пытанне, на якое даў нам адказ Казімеж Зэлек, удзельнік алімпійскіх гульняў, які ў Скво Валей заняў у бегу на 30 км 22 месца, будучы першым з палякаў.

— Хочаш заваяваць медаль, аббяжы двойчы зямны шар! — так прыблізна выглядае рэцэпт на поспехі, які даў шматразовы медаліст алімпіяд і рэкардсмен свету, найлепшы бягун апошніх гадоў Сіхтэн Ернберг. Гэты сімпатычны швед нядаўна заявіў, што, паводле яго аблічэнняў, ён ужо адзначае юбілей 80-тысячнага кіламетра на лыжах. І гэты велізарны прабег з'яўляецца галоўнай крыніцай яго поспехаў.

А нашы лыжнікі, беручы ў сярэднім гадавую норму 2 тыс. км., дасягнулі «на лічніку» каля 15 тыс. км. Як бачым, ёсць розніца. Важным з'яўляецца не толькі тое, колькі маецца за сабой кіламетраў, але і як бегаецца. На думку скандынаўскіх майстроў, пераважаючая частка пройдзеных кіламетраў павінна прыпадаць на зусім свабодны турысцкі шпацыр без якога - небудзь псіхічнага напружання.

А ў нас асноўныя намаганні прыкладаюцца ў першую чаргу на спаборніцтвы, у час якіх адбіраецца наша прадстаўніцтва. А вядома, што пасля фізічнага і псіхічнага напружання, павінен наступіць адпачынак. Можа і таму так слаба выступілі нашы бегуны — лыжнікі на IX Алімпійскіх Гульнях. Не малым фактарам з'яўляецца і кароткі час снежнага покрыва ў нізінных, а часта і на падгорных раёнах. Гэта асуджвае трэнераў на вельмі цяжкую працу і можа нават на вечнае таптанне на месцы.

Л. Тарасевіч

УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ

6)

Уладзімір Станкевіч
АДЗІН З МНОГІХ

У чэрвені адбылася раённая канферэнцыя камсамола, у якой удзельнічалі сакратары ячэек, два прадстаўнікі раённага камітэта Камуністычнай Партыі — Антон Расінскі і Міхась Матысік, а таксама прадстаўнік акруговага камітэта камсамола.

Удзел у гэтай канферэнцыі быў для мяне вялікім перажываннем. Увесь папярэдні вечар я дакучаў Матысіку пытаннямі аб канферэнцыі, як маю да яе падрыхтавацца і як на ёй трэба захоўвацца.

Канферэнцыя адбылася ў нядзелю, у маладым невялікім ляску між вёскамі Мянькі і Паўлюшкі. Лес быў вакол абстаўлены чуйкамі вельмі спрытна: камсамольцы з гэтых і суседніх вёсак расставіліся з конямі па 2—3 у адлегласці 50—100 метраў ад лесу і адны ад другіх, нібы пасвілі коней. Гэткім спосабам ніхто без іх ведама і згоды не мог прайсці ў лес, а ў выпадку небяспекі — адпаведным свістам маглі паведаміць чуйкі ў лесе, а тыя — канферэнцыю. Ідучы на канферэнцыю, трэба было «пастухам» сказаць пароль, атрымаць адказ і дазвол ісці ў лес. У лесе былі чуйкі, якія накіроўвалі на месца канферэнцыі.

На канферэнцыі прысутнічала каля 25 асоб, бо былі ў нашай гміне такія вёскі, у якіх было па дзве, а нават тры камсамольскія ячэйкі. Прадстаўнік акружкома выступіў з дакладам на тэму міжнароднага становішча, гаварыў аб палітычным і эканамічным становішчы ў Польшчы і аб развіцці камуністычнага руху. Міхась Матысік гаварыў аб праведзеных у нашым раёне арыштах, аб патрэбе ўвядзення ў нашу дзейнасць больш строгіх метадаў канспірацыі і завастрэння камуністычнай чуйнасці, бо вораг усё больш намагаецца ўціскаць у нашы рады правакатараў. Антон Расінскі выясняў ад імя райкома партыі заданні для камсамола нашага раёна на найбліжэйшы перыяд дзейнасці. Пасля гарачай дыскусіі адбыліся выбары раённага камітэта ў складзе 5-ці асоб, да якога ўвайшоў і я пад псеўданімам «Уладак». На заканчэнне канферэнцыі мы паціху адспявалі «Інтэрнацыянал».

Засталіся ў лесе толькі члены нававыбранага райкома, каб зрабіць першае пасяджэнне і падзяліць абавязкі. Прысутнічалі на пасяджэнні прадстаўнік акружкома і Міхась Матысік ад райкома партыі. Былі выбраны першы і другі сакратары, тэхнік, скарбнік і сувязны да працы з раённым камітэтам МОПР-у (гэту функцыю атрымаў я). Мне было прыдзелена да абслугоўвання шэсць ячэек: у нашай вёсцы, у Леснявічах, Шаляпках, Ёдзічах і дзве ў Плюскалаўцах.

Сакратары і тэхнік стваралі як бы сакратарыят, які збіраўся даволі часта і вырашаў усе справы, звязаныя з дзейнасцю раёна. Пасяджэнні райкома ў поўным складзе адбываліся не часта — раз або два на квартал. Тэхнік дзейнічаў у цеснай сувязі з тэхнікам райкома партыі. Іх заданнем было забяспечваць раён партыйнай і камсамольскай літаратурай, арганізаваць тэхнічныя акцыі і кіраваць імі (вывешванне транспарантаў і сцягоў, маляванне на сценах і платах лозунгаў, раскідванне ці расклейванне лістовак і адозваў і т.п.)

Скарбнік меў за заданне прымаць ад скарбнікаў ячэек членскія складчыны, з якіх палову сабранай сумы перасылаў у акругу, а другая палова заставалася на патрэбы нашай раённай арганізацыі, на за-

ВЕСТКІ з БССР

У КІНАСТУДЫІ „БЕЛАРУСЬФІЛЬМ"

У прасторным вестыбюлі галоўнага корпуса кінастудыі «Беларусьфільм» насупраць увахода размяшчаецца вялікі экран. На ім назвы фільмаў. Сюды быццам спраектавана ўся работа творчага калектыва беларускіх кінематаграфістаў за 1963 год. Некаторыя фільмы ўжо закончаны, іншыя яшчэ робяцца.

Нядаўна на экраны Савецкага Саюза выйшаў кінафільм рэжысёра Барыса Сцяпанава і сцэнарыста Вадзіма Труніна «Апошні хлеб» (дзеянне адбываецца ў цалінным саўгасе).

Падзеям часоў Айчыннай вайны прысвечаны кінафільм «Трэцяя ракета» ў пастаноўцы Рычарда Віктарава. Фільм створаны па аднаіменнай аповесці беларускага пісьменніка Васіля Быкава.

Маладзёжная група на чале з рэжысёрам Уладзімірам Бычковым стварыла арыгінальную па замыслу і выкананню казку «Увага, у горадзе чараўнік». Гэта своеабразнае спалучэнне акцёрскага і лялькавага фільма, дзе побач з жывымі людзьмі дзейнічаюць лялькі.

Здымачны калектыў пад кіраўніцтвам Аляксея Спешнева (ён і аўтар сцэнарыя) робіць кінафільм «Масква—Генуя». Кадры гэтага фільма перанясуць гледача ў пачатак дваццатых гадоў нашага стагоддзя. У фільме аднаўляюцца вобразы Чычэрына, Лойд-Джоржа, Ратэнау. Глядач убачыць на экране Хэмінгуэя і Марселя Кашэна, якія прысутнічалі на Генуэзскай канферэнцыі як журналісты. «Масква — Генуя» раскажа аб першых кроках савецкай дыпламатыі.

Выканаўца галоўнай ролі ў фільме «Песня аб Вераніцы» Святлана Макарава.

Рэжысёр Валянцін Вінаградаў па сцэнарыю беларускага пісьменніка Алеся Кучара робіць фільм «Песня аб Вераніцы.» У аснове фільма — трагічная, поўная высокай рамантыкі біяграфія беларускай рэвалюцыянеркі - падпольшчыцы Веры Харужай.

Працягваецца праца над каляровай шырокаэкраннай кінакамедыяй «Рагаты бастыён» па сцэнарыю Андрэя Макаёнка, рэжысёр Пётр Васілеўскі. Тэма — дом.

Кароткаметражная кінанавела «Не плач, Алёнка» — першая праца маладога рэжысёра Віталія Чатверыкова. Гэта хвалюючы расказ аб першым каханні.

Для беларускага кіно апошніх гадоў характэрны пераход да самастойнай творчасці маладых рэжысёраў, аператараў, мастакоў. Фільмы, аб якіх гаварылася вышэй, у асноўным — праца моладзі. Беларускіх кінематаграфістаў цікавяць самыя розныя тэмы, і таму на экраны краіны з кожным годам усё больш выходзіць фільмаў вытворчасці студыі «Беларусьфільм».

Адзін з апошніх кадраў кінафільма «Трэцяя ракета». У ролі Лёшкі Задарожнага — артыст Леанід Давыдаў - Субач, у ролі Лазняка — Станіслаў Любшын.

Кадр з кінанавелы «Не плач, Алёнка». У ролі Алёнкі — студэнтка Рэна Дамброўская.

У фільме здымаюцца вядомыя савецкія акцёры Хіцяева, Плят, Глебаў, Ярэменка і іншыя.

Закончана работа над фільмам «40 мінут да світання» (рэжысёр Барыс Рыцараў), які складаецца з трох на~эл аб лёсах былых франтавікоў.

Р. РАМАНОЎСКАЯ

ДА АКРУГОВАГА З'ЕЗДА ЗБоВіД

ДОБРЫЯ ВЫНІКІ

Вялікую палітычна - выхаваўчую рабсту на Беласточчыне праводзіць Саюз змагароў за вольнасць і дэмакратыю (ЗБоВіД). Арганізацыя гэта налічвае ў сваіх радах больш трох тысяч членаў. Ва ўсіх паветах існуюць аддзелы, якія працуюць на грамадскіх асновах.

Арганізацыя наглядае за ўшанаваннем месц, дзе пралілася людская кроў у гады нямецкай акупацыі. Да гэтага часу ўстаноўлена, што ў Беластоцкім ваяводстве ёсць 262 месцы, дзе былі расстраляны або замучаны людзі.

Ваяводскае праўленне ЗБоВіД апрацавала карту, на якой паказаны месцы злачынства з выпіскай колькасці загінуўшых людзей. Зараз праводзіцца ўпарадкаванне ўсіх магіл, абгароджванне іх, будуюцца помнікі, абэліскі і ўмуроўвуюцца мемуарныя дошкі. Ужо пастаўлена 70 помнікаў і ўмуравана 41 дошка. Перадана пад апеку школам, арганізацыям і паасобным установам 177 масавых магіл. Перадача апекі над масавымі магіламі заўсёды адбываецца ўрачыста. Неаднойчы арганізуюцца дэманстрацыі, як гэта было на Бельшчыне ў Піліцкім ляску. Да ўпарадкавання магіл, да іх абгароджвання і будовы помнікаў уключаецца насельніцтва. У Ломжы немцы замучылі 12 тысяч чалавек. Упарадкавана гэта месца грамадскім чынам. Праца аблічана на суму 115 тысяч зл.

У 1963 годзе многа зроблена ў Беластоцкім павеце, дзе ёсць найбольш месцаў злачынства. Новыя бетонныя агарожы зроблены на трох могілках: у Грабоўцы, Пятрашах і Навасёлках.

Вялікім зацікаўленнем у Беластоку ў Доме Прафсаюзаў карысталася выстаўка пад загалоўкам «Пакуль прыйшло вызваленне». Арганізавана была яна Ваяводскім праўленнем ЗБоВіД. Выстаўку наведала больш 20 тысяч чалавек. У верасні мінулага года гэта выстаўка перавезена ў Ольштын.

Сур'ёзныя дасягненні мае ЗБоВіД у галіне выдавецтва. Выдана 4 кніжкі Аляксандра Амільяновіча, у якіх расказваецца аб нямецкіх злачынствах на Беласточчыне і аб барацьбе насельніцтва з акупантамі. Знаходзіцца ў друку альбом з вышэй успомненай тэматыкай.

ЗБоВіД з'яўляецца ініцыятарам і арганізатарам многіх мерапрыемстваў, звязаных з гадавінамі: 20-атая гадавіна паўстання ў Беластоцкім геце, XX гадавіна Войска Польскага, гадавіна пачатку другой сусветнай вайны (1 верасня) і іншыя. У сувязі з гадавінай Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ЗБоВіД арганізаваў 232 спатканні насельніцтва з партыйнымі дзеячамі і ўдзельнікамі рэвалюцыі. З нагоды пачатку II сусветнай вайны было арганізавана 130 спатканняў. Ва ўсіх гэтых урачыстасцях узяло ўдзел каля 56 тысяч чалавек.

Арганізацыя ЗБоВіД многа звяртае ўвагі на сацыяльна - бытавы бок сваіх членаў, а перш за ўсё ветэранаў рэвалюцыйнага руху, удоў і сірот па загінуўшых змагарах. Хворым дапамагае выехаць у санаторыі, купіць загранічныя лекі, а найбяднейшым і тым, каго спаткала нейкае няшчасце, прыдзяляе грашовую дапамогу. У 1963 годзе грашовыя дапамогі склалі суму 63 тысячы.

На свой Акруговы з'езд (9-га лютага) Беластоцкая арганізацыя ЗБоВіД прыйшла з вялікімі дасягненнямі.

(мх)

куп палатна, фарбы, клею і іншых матэрыялаў і рэчаў, патрэбных для тэхнічных акцый. Высокасць членскіх складчын не была ўстаноўлена, кожны даваў столькі, колькі мог. Кожны гурток вырашаў гэту справу так, каб здабыць як найбольш грошай на вялікія патрэбы арганізацыі. І трэба сцвердзіць, што ўсе ячэйкі стараліся вывязацца з гэтага задання з гонарам, хоць членамі камсамола была ў асноўным, як вядома, найбяднейшая моладзь.

Вось, для прыкладу, як вырашыла справу фінансавых уплываў для арганізацыі наша хмеліскаўская ячэйка. Дзяўчаты (было іх дзве) абавязаліся плаціць па 1 зл. у месяц, хлапец, які працаваў у маёнтку, — 4 зл. у месяц (заробак 4-х дзён), а мы трое, што працавалі на шашы і зараблялі па 2 злотых у дзень, — па 8 злотых у месяц. Ніхто з нас ніколі не меў задоўжанасці ў складчынах. Прытым даводзілася часта даваць на патрэбы МОПР-у і на бастуючых. Былі ў вёсках і такія камсамольцы, якіх сем'і жылі ў вялікай бядзе, а яны нідзе не працавалі і не маглі ўносіць нейкую пастаянную складчыну. Яны аднак ухітраліся здабыць грошай за злоўленую ў графскім лесе звярыну, або за здабытыя ў тым жа лесе дровы і тады адразу ўплочвалі большую суму. Былі і такія, што кідалі курыць, каб заашчаджаныя на курэнні грошы аддаць арганізацыі.

ШЧОДРЫ СЕЙБІТ ПАЭЗІІ

6 лютага споўнілася 50 год з дня нараджэння выдатнага паэта Савецкай Беларусі Аркадзя Куляшова. Гэтаму выхадцу з сялянскай сям'і давялося ставіць свае першыя літаратурныя крокі ў новы час, калі культурная рэвалюцыя ў краіне стала ўжо фактам. Не спазнаў паэт горычы лёсу тых народных творцаў, якія ў дарэвалюцыйны час марнелі ў жорсткіх цісках адсталасці і забітасці. Можна смела сказаць, што ішоў ён поплеч з новай эпохай, адлюстроўваючы яе слаўныя справы ў шчырых і моцных вобразах сваіх вершаў і паэм.

Важнай падзеяй у жыцці пісьменніка з'яўляецца яго першае выступленне ў друку. У А. Куляшова адбылося гэта ў 1926 г., калі ў клімавіцкай акруговай газеце «Наш працаўнік» з'явіўся верш маладога паэта «Ты рабочы». Неўзабаве новыя творы ўбачылі свет на старонках другіх газет і часопісаў у літаратуру ішоў добры, шматабяцаючы талент. 1930 год прыносіць першую кнігу вершаў «Росквіт зямлі». Яна супала з перыядам вялікіх поспехаў сацыялістычнага будаўніцтва, з перыядам буйных пераўтварэнняў на вёсцы. Менавіта гэтыя справы нязменна хвалявалі творцу, дыктуючы яму новыя тэмы і вобразы. Эпіграфам гучаць для новага часу радкі з верша «Сустракайце маладымі песнямі» (1931 г.):

Усе мы
 сонечнае заўтра
 песцілі,
А яно сягоння
 скалатнула вёску і горад.
Сустракайце ж маладымі
 песнямі,
Любіце яго так,
 як любілі ўчора!

Росквіт паэтычнага таленту ў Куляшова ішоў побач з настойлівай адукацыяй — гэтым неабходным залогам будучых удач. З'яўляючыся студэнтам літаратурнага факультэта Мінскага педінстытута, беларускі творца не парваў сувязей з навакольным жыццём, асабліва вясковым, якое было для яго заўсёды самым блізкім. Патрабавальны для сябе, ніколі не спыняўся на дасягнутым. Патрапіў сам у сваёй творчасці бачыць заганы і патрапіў няспынна яе ўдасканальваць. А. Куляшоў удумліва засвойваў лепшыя традыцыі беларускай і рускай літаратур. Да спадобы прыпалі яму асабліва Купала і Колас, Пушкін і Някрасаў, Маякоўскі і Твардоўскі.

Трыццатыя гады ў паэта былі напружаным творчым перыядам. Выходзяць з друку кніга за кнігай зборнікі вершаў і паэм: «Па песню, па сонца», «Аманал», «Медзі дождж», «Гарбун». 1938—1939 гадамі датуецца цікавая паэма пісьменніка «У зялёнай дуброве». Яна ў яркіх вобразах малюе новы калгасны быт, паказвае, як ідэя калектыўнай працы стала блізкай і роднай беларускаму сялянству. Айчынная вайна не спыніла творчай працы Куляшова. Знаходзячыся на фронце, пісаў

(Працяг на стар 7)

Пад гармонік лягчэй спяваць.

У ВУЛЬЦЫ ВЯСНА

Асноўную ролю ў культурна-асветным жыцці вёскі Вулька-Нурэцкая, Сямяціцкага павета, адыгрываюць настаўнікі мясцовай школы. За апошні час тут вельмі добра разгарнуўся мастацкі рух, ініцыятарам якога з'яўляецца кіраўнік школы Анатоль Мартыновіч. Вядома, што праца загадчыка школы патрабуе

Удзельніца эстрады «Лявоніха» Валя Цімашук перадае Анатолю Мартыновічу народныя ўборы. Гэта дар ГП БГКТ самадзейнікам Вулькі - Нурэцкай.

нямала часу. Аднак Анатоль Мартыновіч знаходзіць час і на культурную дзейнасць сярод моладзі і старэйшых жыхароў вёскі. Арганізаваў ён і вядзе вясковы 45-асабовы хор. 12-асабовы драмгурток ужо падрыхтаваў п'есу Янкі Купалы «Паўлінка». Кіраўнік арганізаваў і музыкальны гурток.

Па ініцыятыве настаўнікаў пры школе арганізаваны асветны курс для дарослых з праграмай навучання 7 класа і курс беларускай мовы. Намечана таксама арганізаваць курс сельскагаспадарчай падрыхтоўкі з мэтай ахапіць як найбольшы круг сялян агратэхнічнымі ведамі.

Найбольш папулярная і масавая форма культурнага жыцця вёскі — святліцовая праца. Святліца ніколі не пустуе. Тут кожны вечар гуртуецца моладзь і старэйшыя, каб паглядзець праграму тэлебачання або правесці баталію на шахматным стале.

8 студзеня ў святліцы арганізавалася кавярня. Пры «чорнай» можна пачытаць часопісы на польскай, беларускай і рускай мовах або падыскутаваць аб прачытанай кніжцы.

Анатоль Мартыновіч арганізаваў дзве цікавыя экскурсіі сялян у Беласток. У час адной з іх удзельнікі пабывалі на оперы ў тэатры ім. А. Вянгеркі і сустрэліся з акцёрамі. У час другой экскурсіі ўдзельнікі пазнаёміліся з горадам, пабывалі ў музеі і на фабрыцы «Сяржана», дзе сустрэліся з рабочымі.

У Вульцы - Нурэцкай на нуду няма часу. За адпаведную ролю настаўнікаў у жыцці вёскі жыхары Вулькі Нурэцкай вельмі ім удзячны. Ганарацца імі.

СЯРГЕЙ КРЭЙЗА
Мілейчыцы
Фота В. Рудчык

Удзельніцы хору з Вулькі-Нурэцкай.

Конкурсы народнага мастацтва

Нядаўна закончыўся конкурс народнага мастацтва, які быў арганізаваны паасобнымі аддзеламі БГКТ. Найлепш быў ён арганізаваны Сямяціцкім аддзелам у Мілейчыцах (аб ім ужо мы паведамлялі чытачоў).

Беластоцкі аддзел у Міхалове таксама даволі добра арганізаваў конкурс. Было прадстаўлена 25 розных экспанатаў з рукадзелля. Першую ўзнагароду за вышыўку блузкі і фартуха беларускімі ўзорамі атрымала Анна Аверка з Міхалова. Другую ўзнагароду заваяваў ручнік Анны Матвейчык з Гарадка. Трэцюю і чацвертую ўзнагароду атрымалі Оля Бура за ручнік, і Анастасія Грыка за дыванік. Абедзве яны з Бандароў.

У Бельску на конкурсе народнага мастацтва было 37 экспанатаў. Там таксама можна было ўбачыць цікавыя вышыўкі ручнікоў, блузак, фартухоў і г.д. Узнагароды атрымалі Марыя Рагоза з Маліннікаў, Зінаіда Добаш з Рыбалаў і Вера Брэнько з Грэдалёў.

Сакольскі аддзел БГКТ, згодна з планам, меў арганізаваць конкурс народнага ткацтва. З прычыны дрэннай арганізацыі і нядбайнасці інструктара ГП БГКТ Янкі Беразаўца конкурс прайшоў на вельмі нізкім узроўні.

Яшчэ горш было ў Гайнаўскім аддзеле БГКТ. Інструктары ГП БГКТ Вера Юшчук і Андрэй Беразавец не праявілі дастатковай увагі да конкурсу, які мог быць найцікавейшым. Паводле плану мелі б-:ць там народныя вырабы з саломы. Аддзел сабраў толькі 14 экспанатаў, але да гэтага часу конкурсу не закончыў.

(мх)

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ТАЯМНІЧЫЯ ЛІТАРЫ N,P,K.

Калі гаворым, што расліна жыве, дык можам пацвердзіць гэта на падставе нагляданняў. Калі скажам, што самая маленькая расліна есць, дыхае, пастаянна будуе новыя клеткі свайго арганізму, дык гэта ўжо справа дыскусійная. Расліна есць? Як, чым, калі? А аднак расліна сапраўды харчуецца. Усё жывое выказвае абмен рэчываў, расце і адмірае, развіваецца і гіне. Прырода — велізарны аб'ект кругазвароту ў матэрыі.

Вядома, расліны маюць іншую, сваю «ежу». Іх ежай не могуць быць складаныя арганічныя ці мінеральныя злучэнні. Яны павінны быць у глебе ў выглядзе простых мінеральных рэчываў, г.зн. элементаў, такіх, як азот, фосфар, калій, сера, вапна, або выступаючых у малых колькасцях, але неабходных для правільнага развіцця такіх, як медзь, бор, кобальт, цынк, малібдэн і г.д. Расліна можа ўспрыймаць толькі хімічныя элементы.

У сувязі з пастаяннай патрэбай у мінеральных рэчывах для будовы раслін, колькасць тых рэчываў з кожным годам усё больш змяншаецца. Іх недахоп папаўняецца за кошт распаду ў глебе мінеральных злучэнняў і шляхам угнаення. Штучнае ўгнаенне трактуецца як дадатковае.

Беластоцкія сяляне ўсё больш пераконваюцца, што ўгнаенне спрыяе павышэнню ўраджаяў. Таму і павышаецца попыт на мінеральныя ўгнаенні. У гэтым годзе мінеральных угнаенняў будзе на 30,4% больш, чым у мінулым годзе. Асабліва павялічана колькасць фосфарных угнаенняў.

Чаму іменна фосфарных?

Ужо некалькі гадоў заўважаецца на Беласточчыне попыт на азотныя ўгнаенні. Гаворыцца, што яны найважнейшыя. У такім меркаванні вялікая памылка. Такі попыт на азотныя ўгнаенні тлумачыцца тым, што гэтыя ўгнаенні адразу даюць вынікі, выразна паляпшаюць ураджаі ў тым самым годзе. А фосфарныя і калійныя ўгнаенні, асабліва некаторыя з іх, дзейнічаюць павольна. Напр., фосфарная мука дзейнічае на працягу некалькіх (нават да 10) год.

Таямніца высокіх ураджаяў зусім не крыецца ў азотным угнаенні. Найлепшыя вынікі дае комплекснае ўгнаенне, гэта значыць, угнаенне трыма асноўнымі ўгнаеннямі — фосфарным, азотным і калійным. Тады расліна :ае найбольш патрэбныя для яе развіцця рэчывы.

Выкарыстанне мінеральных угнаенняў у нашым ваяводстве вельмі малое. Перадавыя краіны, як ГДР ці Чэхаславакія, даюць на гектар у сярэднім каля 150 кг угнаенняў у пералічэнні на чыстыя элементы. Перадавыя ваяводствы ў Польшчы, як Познань, Быдгашч, Аполе ці Уроцлаў прымяняюць каля 60 кг угнаенняў на гектар. У нас сярэдняе выкарыстанне яшчэ ў два разы ніжэйшае. У гэтым і заключаецца адна з галоўных прычын нізкіх ураджаяў.

У час зімовага навучання шмат гаворыцца аб асобных угнаеннях і спосабах угнаення. Гэта тэма карыстаецца агульным зацікаўленнем. Варта звярнуць увагу і на прапорцыі прымянення розных відаў угнаення.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Праф. Станіслаў Грабоўскі аб Юзэфе Даброўскім

Няспынна пашыраюцца нашыя веды аб доследах даўніх выдатных прадстаўнікоў славянскага свету над гісторыяй старажытнай беларускай пісьменнасці. Каштоўны ўклад у гэтую справу ўнёс прафесар Ягелёнскага універсітэта Тадэуш Станіслаў Грабоўскі, аб якім мы ўжо неаднаразова пісалі, абмяркоўваючы працы вучонага ў галіне польска-беларускіх узаемаадносін. Нядаўна была апублікавана ў спецыяльнай серыі гістарычна - філалагічных прац Ягелёнскага універсітэта манаграфія праф. Грабоўскага аб вядомым чэшскім славісце Юзэфе Даброўскім (1753—1829), які даследваў старажытную беларускую літаратуру.

Ю. Даброўскі — гэта святыня ў гісторыі славістыкі. Ён афіцыяльна прызнаны заснавальнікам гэтай галіны ведаў, якой упершыню надаў сапраўдны навуковы характар. Чэшскага вучонага па праву называюць сёння «бацькам славянскай філалогіі». Цяжка проста сабе ўявіць, што Даброўскі ах..піў і навукова асвятліў 10 стагоддзяў гісторыі свайго народа і яго духоўнай спадчыны, а разам з тым займаўся пісьменнасцю, а таксама мовай усіх славянскіх народаў, пакідаючы нашчадкам незвычайную колькасць матэрыялаў па пытаннях літаратуразнаўства і мовазнаўства. Манаграфія ў скандэнсаваным выглядзе прадстаўляе гэты багаты набытак Ю. Даброўскага. У ёй праводзіцца думка аб вялікай ролі славіста ў адраджэнні чэшскага народа, які праз доўгія стагоддзі анямечваўся і стагнаў пад чужаземным прыгнётам.

Праф. Грабоўскі расказвае, з якой карпатлівасцю і самаадданасцю Ю. Даброўскі вывучаў чэшскую літаратуру, як падрыхтоўваў сваёй дзейнасцю прыход новых яе даследчыкаў-любіцеляў. Аўтар адначасова выяўляе заканамернасці, якія прывялі чэшскага вучонага да доследаў над мовай і пісьменнасцю паасобных славянскіх народаў. Крыніцай зацікаўлення Даброўскага беларускай, рускай і украінскай мовамі была спачатку царкоўна - славянская мова. Неўзабаве, аднак, ён наладзіў перапіску з усходнеславянскімі вучонымі, каб углыбіцца ўжо ў жывыя мовы і літаратурную спадчыну гэтых народаў. Нас, зразумела, найбольш цікавяць адносіны Даброўскага да беларускай мовы і пісьменнасці. Праф. Грабоўскі падкрэслівае, што з гэтымі пытаннямі спалучала чэшскага славіста перад усім постаць Францішка Скарыны як першага перакладчыка «Бібліі» і друкара - гуманіста. На думку аўтара манаграфіі, выхад у 1517—1519 гг. у Празе гэтага каштоўнага беларускага забытку штурхнуў Даброўскага на шлях яго вывучэння. Аказваецца, Даброўскі неаднаразова вяртаўся да «Бібліі» Скарыны і правільна меркаваў, што яе пераклад быў зроблены па жаданню польскага караля Зыгмунта Старога, спрыяючага, як адзначае праф. Грабоўскі, беларускай народнасці нароўні з усімі Ягелёнамі, якія на сваім двары ахвотна карысталіся беларускай мовай. А ў сувязі з тым, што ў Польшчы ў той час не было кірыліцкіх друкарняў, Скарына быў прымушаны, мабыць, нават пры фінансавай дапамозе караля, паехаць у Прагу, дзе і апублікаваў першую частку свайго перакладу. Праф. Грабоўскі піша, што ў Нацыянальным музеі ў Празе дасканала захаваліся выданні Скарыны, у тым ліку апублікаваная ім ужо ў Вільні ў 1525 годзе «Малая падарожная кніжыца». Усе гэтыя матэрыялы даследваў Даброўскі.

У 1792 — 1793 гг. чэшскі вучоны ў навуковых мэтах наведаў Швецыю, Расію і Польшчу. У сваёй справаздачы з падарожжа ў Швецыю і Расію п.з. «Litterarische Nachrichten», апублікаванай у 1795 г., таксама займаецца Скарынай, таму што ў Швецыі адшукаў і вывучыў яго «Апостала» з 1519 г., выданага ў Празе. Шмат увагі справе перакладаў і друкарскай дзейнасці Скарыны прысвячае Даброўскі ў працы п.з. «Institutiones lingvae slavicae dialecti veteri:». Праф. Грабоўскі называе яе эпахальнай, таму што чэшскі вучоны і тут палажыў асновы пад славянскую філалогію як навуку. Адной з найбольш спелых і фундаментальных прац Даброўскага лічыць аўтар манаграфіі «Geschichte der böhmischen Sprache» — асаб-

МІХАЛОЎСКІ АГРАНОМ

(Працяг са стар. 1)

Яшчэ гадоў 10 таму назад вёска Казімерава была найбольш адсталай у грамадзе. Зямля тут выдатная і гаспадаркі не малыя, у сярэднім не менш як па 10 гектараў. На жаль, у апрацоўцы гэтай выдатнай зямлі не было ніякага напрамку. Вырошчвалі ўсё, што падвярнулася пад рукі, толькі не тое, што магло даць даход.

У выніку такой гаспадаркі вёска страшэнна задоўжылася перад дзяржавай, гадамі не выконвала нарыхтовак і апынулася, так сказаць, у гаспадарчым тупіку.

У такіх абставінах аграном, зважыўшы ўсе за і супраць, прапанаваў казімераўцам арганізаваць пародзістую гадоўлю свіней. У 1959 годзе да гэтага інтарэсу прыступіла 8 гаспадароў. Пасля амаль уся вёска (35 гаспадароў) узяла выразны напрамак на гадоўлю свіней. Зараз некаторыя гаспадары ў Казімераве штогод прадаюць дзяржаве каля 40 штук пародзістых свіней, вагой ад 60 да 120 кілаграмаў. А, напрыклад, у мінулым годзе гэтая невялічкая вёсачка прадала дзяржаве каля 500 штук свіней (у тым ліку звыш 250 пародзістых на далейшую гадоўлю). Інтарэс аказаўся надзвычай карысным. Вёска выбралася з даўгоў і стала перадавой не толькі ў грамадзе, але і ў павеце. Свінагадоўля далей тут пашыраецца хуткімі тэмпамі. З гэтай мэтай казімераўцы пабудавалі новыя мураваныя хлявы з адпаведным абсталяваннем. Змяніліся і матэрыяльныя ўмовы жыцця. Жыхары Казімерава на ўласны кошт правялі ў вёску электрычнае святло (кожны гаспадар улажыў на гэта 20 тысяч злотых), маюць радыёпрыёмнікі, пралькі, матацыклы. А, напрыклад, старшыня сельгасгуртка Уладзіслаў Тэкін абсталяваў у сваім доме цэнтральнае абаграванне і вадаправод. Жыццё жыхароў Казімерава стала модным у аколіцы. Да яго намагаюцца падцягнуцца другія вёскі. З казімераўцаў бяруць прыклад.

* * *

Разам са зменай структуры сельгасвытворчасці Міхась Грыка асаблівы націск кладзе на механізацыю. Зараз на тэрыторыі грамады ёсць 4 сельгасгурткі, працай якіх ганарацца людзі. Яны гаспадараць 9 трактарамі з камплектамі сельгасмашын. Маюць 6 абмалотачных агрэгатаў і 2 бульбакапалкі. Большасць сельскагаспадарчых прац у грамадзе механізавана. Менавіта гэтым найбольш і ганарыцца аграном.

Маладому чалавеку, які толькі што закончыў сельскагаспадарчую адукацыю ды яшчэ сам не зусім звыкся са словам аграном, нялёгка здабыць давер і пашану сялян, якія, так сказаць, зубы з'елі на гаспадарцы.

Сем гадоў таму назад менавіта ў такім становішчы быў Міхась Грыка. Толькі ахвярнасць у працы, любоў да сваёй прафесіі далі магчымасць стаць яму паважаным у аколіцы чалавекам, ініцыятарам прагрэсу ў сельскагаспадарчай вытворчасці.

Дзяржава высока ацаніла працу міхалоўскага агранома. У мінулым годзе, перад цэнтральнымі дажынкамі ў Варшаве, Старшыня дзяржаўнай рады ПНР Аляксандр Завадскі ўласнаручна ўручыў Міхасю Грыку «Сярэбраны крыж заслугі».

В. БАРШЧЭЎСКІ

ЯК РАЗУМЕЎ ЛЕНІН

(Працяг са стар. 2)

каб забяспечыць інтэрнацыянальнае згуртаванне рабочых, трэба было перш за ўсё захаваць і ўмацаваць інтэрнацыянальны прынцып пабудовы і дзейнасці партыі. Гэтым тлумачыцца тое важнае месца, якое занялі пытанні згуртавання нацыянальных сацыял - дэмакратычных арганізацый у складзе адзінай РСДРП у рашэннях III, IV і V з'ездаў партыі.

III з'езд РСДРП прыняў спецыяльную рэзалюцыю «Аб адносінах да нацыянальных сацыял - дэмакратычных арганізацый».

На IV з'ездзе РСДРП наступіла аб'яднанне РСДРП з польскай сацыял - дэмакратыяй на аснове прынятых з'ездам «Умоў злучэння сацыял - дэмакратыі Польшчы і Літвы з РСДРП». З'езд прыняў «Праект умоў аб'яднання латышскай сацыял - дэмакратычнай партыі з РСДРП». З'езд прадрашыў пытанне аб аб'яднанні з Бундам, прыняўшы «Праект умоў аб'яднання Бунда з РСДРП».

Нацыянальнае пытанне заняло таксама важнае месца ў працах V з'езда РСДРП.

Правільная нацыянальная палітыка бальшавіцкай партыі ў рэвалюцыі 1905—1907 г.г. адыграла вялікую ролю ў справе інтэрнацыянальнага згуртавання рабочых і працоўных мас усіх нацыянальнасцей Расіі. Гераічная барацьба рускага рабочага класа супраць царызму была актыўна падтрымана рабочым класам і працоўнымі ўсіх нацый Расіі.

ПАСЯДЖЭННЕ ПРАЎЛЕННЯ

Нядаўна адбылося пасяджэнне праўлення Сакольскага аддзела БГКТ, на якім абмяркоўваўся план працы на 1964 год. План абавязвае аддзел сістэматычна абслугоўваць гурткі БГКТ з дапамогай павятовага актыву. Многа мерапрыемстваў намечана ў сувязі з XX-годдзем Народнай Польшчы.

Праўленне аддзела зацвердзіла новы гурток БГКТ у Кузніцы. (мх)

Віктарава хітрасць

Чым кіраваўся Віктар Гарустовіч, пакідаючы жонку і дзяцей? Тлумачыць і тлумачыў ён людзям, што яна хворая, цяжка жыць з такою жанчынаю. А што з дзецьмі?

Здаецца, Віктар Гарустовіч не належыць да тых, што здольны перайманца лёсам блізкіх. Яму, відаць, была важнейшай асабістая раскоша — як кажуць, далей ад бяды! Нават працу расстараўся лёгкую, старажоўскую, сядзячую. Быў сторажам у гайнаўскай фабрыцы, званай «Хімічная». Даязджаў з Белавежы, дзе зажыў з удавою Марыяй Турык, равесніцаю. Жонка дамагалася аліментаў, а ён размашыста апраўдаваўся перад суддзёю, што таму пайшоў да ўдавы, каб памагчы ёй...

Вядома, гэткае апраўданне не прынялі сур'ёзна і Віктар плаціў, плаціў мізэрна, паводле старажоўскага заробку.

Чытаючы гэтыя словы, можна падумаць, што маем дачыненне з галавусым бабнікам, якому 20—25 год, мо' трыццаць... О, не! Калі судзілі, было яму пад пяцьдзесятку, а можа нават і больш. Дык чым жа кіраваўся ён, пакідаючы сіротамі дзяцей пры хворай матцы? На першы погляд не надта вядома, як адказаць. Выясненне аказалася аднак па-дзіцячаму простым: ён хацеў выгоды.

Праўда, часамі браў да сябе на некаторы час адно або другое роднае дзіцё, але ўся яго ўвага канцэнтравалася на багацці, удовіным багацці. Знішчаная ваеннымі перажываннямі, зграваная Марыя Турык урэшце памерла. Дом на два канцы, агарод, сад, хатні статак, добрая паўсотня тысяч злотых капіталу ў валюце — вось што засталося пасля яе.

Марыя, яшчэ да смерці, зняможаная хваробаю, скардзілася, што Віктар страціў усякі сорам. Адкрыта, на яе вачах, прыводзіў да хаты незнаёмых жанчын, забаўляўся кавалерам. Яна, Марыя, была яму ўжо мерцвяком.

Віктаравы планы і надзеі неспадзявана ўпарта пачаў крыжаваць брат Марыінага мужа — Антон Турык з Гайнаўкі. Браты калісьці разам будаваліся, абжываліся, мучыліся за кожную перадваенную залатоўку. Антон не падараваў, каб іх крываваю працаю карыстаўся нейкі прышэлец. Прызналі яму рацыю суды — павятовыя і ваяводскія. Віктар заўзяўся, не ўступаў і не ўступае, бароніць лёгкай здабычы, засланяецца завяшчаннем пакойнай Марыі, напісаным на яго імя, якое фактычна датычыць усяго сёмай часткі маёмасці. Ён доўга агрызаўся перад Антонам пры дзельнай дапамозе адваката. Але яго адвакат перастаў быць адвакатам, пакараны за авантурызм. І вось дэмагагічны абаронца сам цяпер ходзіць шукае працы.

Віктар нічога не выйграў, толькі прайграў горбу грошай на аплату аблуднай лапатні. Удовіны «скарбы» выслізгаюцца з рук. Трымаецца іх, як можа. Гавораць, бярэ развод з жонкаю, з якою не жыў каля пятнаццаці год! Значыць, «прадукуе» новыя довады, мацуе пазіцыі, рыхтуецца зноў наступаць, ваяваць.

Віктару Гарустовічу стукае сёмы крыжык, атрымоўвае пенсію. Дзеці павырасталі, так сказаць, без яго, пры матцы. Старэйшы сын важны начальнік у Гайнаўцы, нядаўна жаніўся. Белавежскі бацька гуляў на вяселлі.

Маткі не было. Як не дзіўна, але і сын пасароміўся яе хваробы, не запрасіў. Жыве адзінокая, гандлюе дзічкамі або проста просіць падмогі. Віктар, а як жа, літуецца, кіне ёй у прыпол дваццаць злотых і яна цешыцца: будзе на дзве буханкі хлеба!

Забытая ўсімі, занядбаная ў сваёй хваробе, аднаго разу зайшла ў начальніцкі кабінет сына, але той вытурыў яе за дзверы.

Тым часам Віктар Гарустовіч, як на свой стары век, на дзіва рухлівы і сладастрасны чалавек. Прадчувае няўдачу ў вайне з Антонам Турыкам, але гэта не псуе яму настрою. Зрэшты, па-праўдзе кажучы, яму ўжо ўсё роўна — выйграе ці прайграе справу (пэўна, будзе восьмы — дзевяты суд). Ён паспеў скарыстаць з таго, што мог. Здабыў грошы, а хата ў канцы канцоў не найважнейшая: сваю мае ў Гайнаўцы, у якой пакінуў на самотнае бытаванне жонку.

Часу ў яго многа, многа. Заходзіць на кірмашы, заводзіць размовы з удовамі...

Штосьці задумаў...

КАСТУСЬ ЯНКОЎСКІ

ліва яе трэцяе выданне (1818 г.). Тут, зрэшты, таксама знойдзем матэрыялы пра беларускага гуманіста. Як бачым, перакладчыцкая дзейнасць Скарыны, яго ўклад у развіццё беларускай літаратуры — гэта пытанні, якія не перастаюць хваляваць «бацьку славянскай філалогіі» на працягу доўгага часу. Аб крыніцы перакладу Скарыной «Апостала», Даброўскі вёў перапіску са сваім выдатным сучаснікам — славістам Варфаламеем Капітарам. Чэшскага даследчыка ніколі не пераставала мучыць пытанне ці Скарына пераклаў цэлую «Біблію». У «Slovance» — своеасаблівым навуковым альманаху, якога быў заснавальнікам, Даброўскі займаецца гэтай справай і схіляецца ў бок гіпотэзы, што Скарына пераклаў поўны тэкст «Біблії».

Зацікаўленне Юзэфа Даброўскага старажытнай беларускай пісьменнасцю не абмяжоўвалася, зрэшты, толькі да Скарыны. Як падкрэслівае праф. Грабоўскі, у працах чэшскага вучонага сустракаем таксама постаці Сымона Буднага, Андрэя Рымшы Ліцьвіна і Мялеція Смятрыцкага. Вывучаў Даброўскі вельмі дакладна Літоўскі Статут і граматы беларускіх князёў, якія гартаў у Царскай бібліятэцы ў Пецярбургу. Даброўскі вельмі шкадаваў, што па прычыне неспрыяючых палітычных абставін не мог пазнаёміцца з багатымі зборамі беларускіх грамат у бібліятэках Вільні, Варшавы, Львова і Кракава.

У манаграфіі праф. Грабоўскага знойдзем шматлікія доказы зацікаўлення Юзэфа Даброўскага польскай мовай і літаратурай, якія сур'ёзна заследваў. Не скрываў ён сваіх сімпатый да польскага народа, якому глыбока спачуваў у яго нацыянальнай трагедыі. Гэта ж быў 1793 год, а тады чэшскі славіст вярнуўся з падарожжа ў Швецыю і Расію і не мог наведаць Варшаву і Кракаў.

Дзякуючы манаграфіі праф. Станіслава Грабоўскага мы атрымалі каштоўную рэч аб сапраўдным волаце навукі — чэшскім славісце Юзэфе Даброўскім. Цешыць нас тое, што ў яго працах, закладаючых асновы пад славістыку, апынуліся матэрыялы і пра духоўную спадчыну беларускага народа. І гэта заканамерна, таму што нельга дасягнуць поўнага ўяўлення аб культурным абліччы славян без улічэння і яго ўкладу. У багаты ж вянок славянскіх моў і літаратур уплялі сваю кветку і беларусы.

М. КАНАПАЦКІ

Грамадскае выхаванне на ўсіх прадметах

(Працяг са стар. 1)

аб'яднаная з намаганнямі настаўнікаў і накіраваная да адной мэты — павышэнне ўзроўню ідэйнага выхавання.

Тады, на маю думку, грамадскае выхаванне як асобны прадмет у старшых класах не будзе прадстаўляць асаблівых цяжкасцей. Яно будзе тады натуральным працягам цэлага цыклу педагагічнай дзейнасці.

Сваімі заўвагамі я не адкрываю Амерыку. Значная частка педагогаў спалучае дыдактыку з выхаваннем, не чакаючы, калі будзе ўведзена новая праграма. На жаль, гэта з'ява яшчэ не зрабілася ўсеагульнай. Няма яшчэ агульнапрынятай формы выхаваўчых урокаў. Вядома, што вельмі лёгка ўпасці ў маралізацыю, штампавыя фразы, лакіроўку, якіх моладзь, ды і не толькі моладзь, вельмі не любіць. А ад такту, тонкасці пачуцця настаўніка, ад яго ініцыятыўнасці і знаходлівасці, а перш за ўсё ад яго асабістага падыходу залежаць эфекты грамадскіх ведаў моладзі, яе магчымасці да самастойнай ацэнкі з'яў і фактаў, правільны падыход да ўнутранай і замежнай палітыкі.

І яшчэ адно. Настаўніцкія спробы актуалізацыі школьнай тэматыкі (у сэнсе выяснення матэрыялаў на фоне штодзённага жыцця, чаго не можна знайсці ні ў падручніку, ні ў праграме), якія прапануе новая праграма, не заўсёды сустракаюцца са зразуменнем. У адной са школ пасля трагічнай смерці прэзідэнта Кенедзі выкладчык гісторыі прысвяціў трохі часу на абмяркоўку з вучнямі ўмоў і прадпасылак, якія прывялі да гэтай смерці. І гэтаму настаўніку зрабілі заўвагу, што з урока робіць газету. Хтосьці дасціпна скаментаваў гэтае здарэнне: «Каб не абмеркаваў гэтай праблемы, хутчэй за ўсё таксама атрымаў бы вывагавар...»

МАРЫЛЯ ЗАЛЕЎСКАЯ

Сёння Сінгапур з'яўляецца самастойнай дзяржавай у рамках Брытанскай супольнасці. З паўтарамільённым насельніцтвам «каўчуковая дзяржава», якая назву сваю ўзяла ад порта-крэпасці, імкнецца да аб'яднання з Малайскай федэрацыяй. На здымку «нееўрапейская» набярэжная партовага басейна ў Сінгапуры.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

БЕЛЫ ЧАЛАВЕК ЗДАЎСЯ!

На Далёкім Усходзе, на інданезійскіх астравах, па сённяшні дзень жыва ўспамінаюць аб заваяванні японцамі Сінгапура ў 1942 г. — гэтага, здавалася б, непераможнага бастыёна англійскага каланіялізма. Горад і ваенная база Сінгапур знаходзіцца на самай ускраіне паўвострава Малака — з'яўляецца варотамі на Далёкі Усход і ў ціхаакіянскія воды. Пабудавана тут марская крэпасць за кошт соцен мільёнаў долараў. Пастаўлены найбольшыя ў свеце гарматы, якія стралялі тонавымі снарадамі на адлегласць 35 кіламетраў. З боку сушы абступам непраходныя лясы, парослыя на балоцістай тапеліцы. Словам, Сінгапур быў крэпасцю над крэпасцямі!

Тым часам на кітайскім востраве Тайвань японцы праводзяць сакрэтныя доследы над адкрыццём таямніц... джунгляў. Яны найбольшы вораг арміі. Малайскія джунглі настолькі густыя, што дзесяць салдат за дзень можа прасунуцца ўсяго на... дзесяць метраў, — рубаючы направа і налева сплеценую сцяну зеляніны. Паўмільёна гатункаў розных насякомых напаўняе пушчу шумам, страшнейшым ад рыку тыграў ці крыку драпежных птушак.

Моцнае зацікаўленне японскага камандвання прыродай трапічнай пушчы было незыпадковым. Рапарт з вострава Тайвань недвузначна сцвярджае: «Людзі Захаду настолькі распешчаныя і палахлівыя, што баяцца ўвайсці ў джунглі. Вось чаму яны лічаць іх непраходнымі. Таму мы павінны выкарыстаць гэта, каб іх захапіць знянацку манеўрам»...

Набліжалася катастрофа, якую прэм'ер Чэрчыль пасля назваў «найстрашнейшым разгромам і найбольш цяжкай капітуляцыяй у гісторыі Англіі».

Ноччу праз воды Сіямскага заліва плыве японскі канвой. На караблях дэсантнага флоту зроблена ўсё, каб як найдаўжэй утрымаць у таямніцы курс. Нічога нельга выкідаць за борт, каб палосы попелу ці лупіны не навялі ворага на след канвою. Салдатам сухапутных войск і марской пяхоты нароўні з афіцэрамі забаронена выходзіць на палубу. І так ужо чацвёртыя суткі знаходзяцца ў духаце і цемені, па трох на адно месца; жуюць вэнджаную рыбу, ды яшчэ кожнае падраздзяленне атрымоўвае цэбрык рысу.

Дэсантам кіруе генерал-лейтэнант Тамаяку Ямасіта, камандзір XXV арміі. Вось стаіць ён нерухома на капітанскім масціку. Чакае яго цяжкае заданне: перш чым штурмаваць ад джунгляў Сінгапур, неабходна заняць паўвостраў Малака. Перад атрадамі Ямасіта — 1.100 кіламетраў балот і джунгляў.

На досвітку пачалася высадка на пляжы аднаго сіямскага горада. Каля камендатуры паліцыі пачуліся стрэлы: «Не страляць! Не страляць! Мы японскія салдаты! Прыбылі, каб вызваліць вас ад белых!»

Гэтыя словы многае высвятляюць нам. Зрэшты, нават цяпер — дваццаць год пасля заканчэння апошняй вайны — часта кажуць у Японіі: «Там, дзе прайшла наша армія, імперыялізм ужо не адрадзіўся». За гэтымі словамі трэба разумець перш за ўсё тое, што японскія заваяванні з'явіліся пачаткам канца еўрапейскага панавання ў паўднёва - ўсходняй Азіі.

І вось, праз 65 дзён пасля высадкі ў Сіяме, прайшоўшы 1.100 кіламетраў, наладзіўшы 350 мастоў і выйграўшы 95 бітваў, салдаты імператара Японіі ўбачылі мэту свайго наступлення — Сінгапур.

Фанатычная вера ў перамогу дадавала японцам сіл у іх барацьбе з пераважаючымі і добра аснашчанымі войскамі Вялікабрытанскай Імперыі. Вера аднак не заменіць у вайне недахопу амуніцыі і аснашчэння. Хуткае наступленне ў малайскіх джунглях было б немагчыма, калі б у рукі імператарскіх войск не трапілі багатыя англійскія склады, якія японцы празвалі «запасамі Чэрчыля». У адным складзе знайшлі харчоў на тры месяцы, у іншым месцы галодныя японскія афіцэры селі за стол у англійскай сталовай, з'ядаючы гарачыя яшчэ стравы. У «запасах Чэрчыля» была таксама зброя, бомбы, бензін.

Станавілася ясна, што японцы не намераны браць Сінгапура ад мора, дзе чакаў іх агонь найбольшых у свеце гармат. Сінгапур будзе атакаваны ад сушы — ад багністых джунгляў. Усё ж англійскія генералы былі настолькі перакананы ў непраходнасці джунгляў, што нікому з іх не прыйшло ў галаву будаваць ўмацаванні або стварыць сетку засад на падсінгапурскіх балотах.

Ноччу з 8 на 9 лютага японскія салдаты рушылі на штурм. За ўсякую цану яны павінны знішчыць гэты слаўны цэнтр улады белага чалавека. Хаця артылерыя засталася далёка ззаду і навокал вые страшэнная трапічная бура, імператарскія салдаты ідуць у атаку. Ураган выварочвае з карэннямі дрэвы, лівень збівае з ног — белыя абаронцы Сінгапура хаваюцца куды хто можа ад такога патопу. У той час японскія камандзіры тлумачаць сваім салдатам: ноч і бура нашы саюзнікі!

Сінгапур здаўся — белы чалавек здаўся! Маёр Вільдэ едзе машынаю з белым флагам, зробленым з абруса афіцэрскай сталовай. Салдаты і цывільныя абыякава глядзяць на машыну з флагам, якая сімвалізуе канец легенды пра ўсясільнасць белага чалавека. Маёр вязе прапановы капітуляцыі ад свайго камандвання. Перастрэлка на пазіцыі заціхае. Насустрач маёру Вільдэ і яго перакладчыку выходзіць малы, вусаты чалавечак, з голай галавою, з вялікай самурайскай шабляю. Гэта маёр Сугіта з японскага генеральнага штаба.

(а-ся)

Сэрца з тэфлонавым клапанам

Пры некаторых захворваннях сэрца хірургічная аперацыя не можа прынесці палёгкі. У прыватнасці, да гэтага часу спробы выдаліць хворы мітральны клапан і замяніць яго трансплантатам з аорты не давалі станоўчых вынікаў.

Ва Украінскім навукова-даследчым інстытуце туберкулёзу і грудной хірургіі мітральны клапан, які змяніўся, замяняюць штучным, выробленым з сінтэтычнага матэрыялу — тэфлону.

Методыка іх вырабу параўнальна нескладаная. Тэфлонавы клапан збіраюць на каркасе са сталёвага дроту, надаюць яму неабходную форму, а створкі клапана для надання ім пругкасці праграваюць на працягу 20 мінут пры тэмпературы 220 градусаў Цэльсія.

Пры праверцы клапанаў выявілася, што яны добра пераносяць двайныя і трайныя перагрузкі ціску і не перашкаджаюць паступленню крыві з левага жалудачка ў аорту.

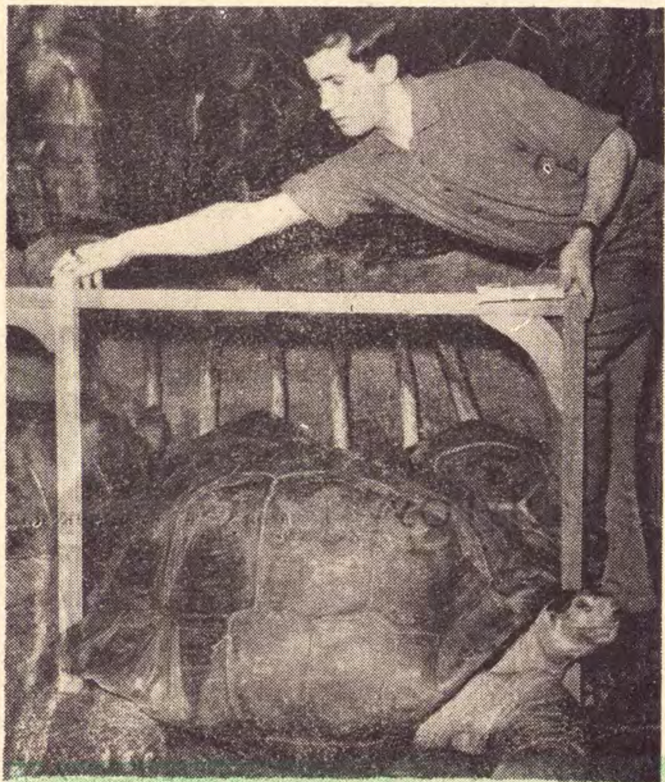
Стан хворых, якія перанеслі замену мітральнага клапана, ужо цераз 5—10 дзён пасля аперацыі мала адрозніваўся ад стану іншых хворых, якія перанеслі аперацыі са штучным кровазваротам.

(АДН)

Урок слухаюць... спячыя

Вучоныя інстытута мовазнаўства Акадэміі навук Украіны распрацавалі метад навучання чалавека ў час сну. Чалавек у спячым стане аказваецца здольным успрымаць любыя навукі. Асабліва эфектыўнае навучанне замежным мовам. Філолагі і псіхіятры, аб'яднаўшы свае намаганні, стварылі новую галіну навукі — гіпнапедыю. Навучэнцы слухаюць лекцыі ў загіпнатызаваным стане.

Гэты метад укаранён на кафедры замежных моваў Ужгарадскага дзяржаўнага універсітэта. Цікава, што такі спосаб навучання прыцягнуў увагу венгерскіх філолагаў, якія вывучаюць вопыт ужгарадцаў.

ЧАРАПАХА ВЕЛІКАН

На пачатку кожнага года ў заапарках звяроў мераць і важаць.

На здымку: мераюць чарапаху, якая важыць 170 кг. Яна знаходзіцца ў Гамбургскім заапарку (ГФР).

(арг. вл.)

„САТУРН"

Васіль Ардаматскі

Рудзін з вялікай трывогай назіраў за Андросавым. То ён думаў аб самагубстве, а цяпер увесь як нацягнутая струна: працуе днём і ноччу. Паведаміў, што задумаў вялікую справу, але што гэта за справа, пакуль не гаворыць. Сказаў: «У выпадку няўдачы адказваць за гэта буду адзін я».

Што задумаў Андросаў? Рудзін вырашыў яшчэ раз сур'ёзна пагаварыць з ім.

У канцы працоўнага дня, калі рэзкія званкі на ўсіх паверхах патрабавалі, каб усе супрацоўнікі «Сатурна» пакінулі галоўны будынак, Рудзін зайшоў да Андросава і запрасіў яго прагуляцца.

Яны выйшлі на бераг ракі і селі на лаўку ля пясчанага адхону.

Не паспеў Рудзін прыступіць да справы, як загаварыў Андросаў:

— Я раскажу вам аб сваім плане. Нядаўна я даведаўся, што Мюлер употай ад Зомбаха рыхтуе спісак з адрасамі ўсёй нашай агентуры для перадачы яе, відавочна, галоўнаму камандванню СД.

— Як вы гэта даведаліся? — недаверліва спытаў Рудзін.

— Памятаеце, два тыдні назад да нас прыязджалі з Берліна обершурмбанфюрэр СД і намеснік Канарыса Лахузен? Афіцыйна іх місія азначала паляпшэнне кантакту між «Сатурнам» і СД. Але я выпадкова падслухаў гутарку Лахузена з Зомбахам. Уласна, я пачуў

90

толькі некалькі фраз Лахузена. Ён сказаў: «Яны хочуць прыбраць да рук нашу агентуру. Мяркуючы па ўсяму, Мюлер употай рыхтуе ім спіскі. Няхай ён гэта робіць, не перашкаджайце яму. А ў Берліне адмірал Канарыс прыме неабходныя меры...» Дык вось, Мюлер сапраўды рыхтуе спіскі, я гэта ўдакладніў. Ужо другую ноч асабістая стэнаграфістка Мюлера перадрукоўвае спіскі... Далей, з размовы з ад'ютантам Мюлера капітанам Ноэлем я даведаўся, што ён зусім нечакана атрымаў падарунак ад Мюлера — дзесяцідзённы водпуск — і рыхтуецца да паездкі ў Берлін, а потым да сям'і, у Дрэздэн. Ён папрасіў мяне падшукаць яму нейкі добры і тыпова рускі падарунак для яго жонкі. Я абяцаў яму гэта зрабіць і спытаў, калі ён едзе. Ён адказаў так: дакладна не ведаю, шэф павінен закончыць нейкую тэрміновую працу, я павязу яе ў Берлін.

— Як жа нам завалодаць гэтымі спіскамі?

— Я зраблю так... Буду цягнуць з падарункам да самага ад'езду Ноэля. І калі ён ужо будзе павінен ехаць, скажу, што за падарункам трэба заглянуць па аднаму адрасу. Гэты адрас я ўжо знайшоў — закінуты дом на Каланчаўскай вуліцы. Гэта і ўскраіна і па дарозе на аэрадром. Мы з ім туды зойдзем... Страляніны не будзе... Забяру спіскі і вярнуся ў «Сатурн». Спіскі — у вас.

— А вы ў руках гестапа, — дадаў Рудзін.

— Хай, але я сваю галоўную справу зрабіў.

Рудзін упершыню падумаў, што Андросаў чалавек варты і што ён сапраўды глыбока перажыў сваё здрадніцтва і, відавочна, шчыра хоча цяпер ахвяраваць жыццём, каб вярнуць сабе гонар хоць бы пасмяротна...

— Тое, што даведаліся, Міхаіл Мікалаевіч, вельмі цэннае, — ціха загаварыў Рудзін, упершыню называючы яго па імені. — План ваш мае два прынцыпіяльныя недахопы. Па-першае, яго нельга выконваць у адзіночку. Па-другое, ваша смерць нікому непатрэбна. Давайце разам абмяркуем гэту справу... Калі можа ад'ехаць ад'ютант?

91

— Ён сказаў, заўтра, найпазней — паслязаўтра.

Рудзін падумаў і сказаў:

— Першая частка плана застаецца нязменнай. Вы з ім туды пад'едзеце і зойдзеце ў будынак. Рэшту зробяць іншыя. І ў «Сатурн» вы ўжо не вернецеся... — Убачыўшы, што Андросаў страшна здзіўлены, Рудзін усміхнуўся: — Вы ж самі сказалі: «Галоўную справу я зрабіў». А са справамі другараднымі мы справімся без вас.

*

У закінутым доміку ўсё было падрыхтавана для прыбыцця Ноэля і Андросава. Доміку прыдалі належны выгляд. Тут аперацыяй кіраваў член падпольнага абкома Заўгародні.

Цёмнасіні «мерседэс» спыніўся.

— Вы пойдзеце са мною? — спытаў у Ноэля Андросаў.

— А хто ж будзе расплачвацца за падарунак? — засмяяўся той.

Узяўшы з сабою партфель, Ноэль вылез з машыны і пайшоў за Андросавым. Яны ўвайшлі ў домік. Наўрад ці капітан Ноэль паспеў нешта сцяміць — цяжкі ўдар па галаве зваліў яго на падлогу. Яго ўмомант звязалі і заткнулі рот кляпам.

Праз тры мінуты Андросаў выйшаў на вуліцу і крыкнуў шафёру, што капітан просіць яго перанесці чамадан у машыну.

З шафёрам абышліся больш ветліва, яго не аглушалі ўдарам, проста спавілі, як малога. Праз некалькі мінут домік зноў быў пустым.

У той час цёмнасіні «мерседэс», вырваўшыся за горад імчаўся па трактавай дарозе. У лесе машыну ад падпольшчыкаў перанялі партызаны. У багажнік машыны, дзе былі каністры з бензінам, уклалі салідны зарад узрыўчаткі. Андросаў застаўся ў партызан. Машына павярнула назад, выскачыла на Мінскую

92

ТРЫБУНА чытачоў

ЛЯСНЫЯ СПРАВЫ

На тэрыторыі Беласточчыны шмат вёсак маюць свой супольны лес. Бывае і так, што камасацыя зямлі адбывалася, а лес застаецца далей супольным. Такая сітуацыя вельмі некарысная для... лесу. Сяляне як звычай супольны лес не шануюць. Кожны стараецца, каб як найбольш з яго выразаць, як найбольш скарыстаць для сябе. У такіх выпадках не лічацца ні з чым. Каб не ўбачылі суседзі, едуць нават ноччу і глумяць маладыя дрэвы. Гэта відаць на прыкладзе вёсак Бандары, Рыбакі, Багнюкі, Таніца, Рудня і другіх у грамадзе Юшкаў Груд, Беластоцкага павета. Некалі тут быў прыгожы сасновы бор. За пасляваенныя гады яго зусім выглумілі сяляне. Засталіся толькі купінкі маладога сасняку — самасею. Рэзалі ўсе, але клапаціцца аб пасадцы новага лесу не было каму.

Супольны лес мае і вёска Храбалы ў Бельскім павеце. Масіў гэтага лесу даволі вялікі. Некалькі сот гектараў. Але тут сяляне па-гаспадарску падыходзяць да эксплуатацыі лесу. Кожны год яны выразаюць у сваім лесе не больш як 100—120 дрэў. Рубку лесу праводзяць зімою. У намечаны дзень збіраюцца ўсе гаспадары вёскі, запрашаюць лесніка і ідуць у лес. Ляснік ім вызначае паасобныя дрэвы да вырубкі не ў адным месцы, але ў розных кварталах лесу. Толькі пасля гэтага наступае супольны падзел і вырубка. Дзякуючы такой планавай эксплуатацыі ў Храбалах лес зусім не змяняецца. Вёска задаволена і ганарыцца сваім лесам. (вб)

КУЛЬТУРНАЕ АБСЛУГОЎВАННЕ

Аляксандра Міранчук з Забалоччыны працуе афіцыянткай у гасподзе ў Нараўцы каля двух гадоў. За гэты кароткі перыяд часу здабыла яна пашану ва ўсіх за культурнае абслугоўванне. Яна заўсёды ветлівая, тактоўная, хутка абслугоўвае.

Шчодры сейбіт паэзіі

(Працяг са стар. 3)

паэмы «Сцяг брыгады», «Прыгоды цымбал» і «Дом № 21». Гэта быў своеасаблів цыкл твораў аб змаганні і пакутах беларускага народа ў тыя цяжкія гады выпрабаванняў. Паэмы пісьменніка перыяду вайны — значнае дасягненне літаратуры, яе прыкметны крок наперад у гэтым жанры. Пасляваенны час у творчасці паэта знамянальны асабліва выхадам у 1951 г. кнігі «Камуністы», дзе апынуліся, апрача вершаў, паэмы «Новае рэчышча», «Простыя людзі», «Толькі ўперад» і «Песня аб слаўным паходзе». Адзначым тут, што пісьменніку за паэмы «Сцяг брыгады» і «Новае рэчышча» былі прысвоены Дзяржаўныя прэміі першай і другой ступені.

Запамінальныя творы Аркадзя Куляшова. У іх заўсёды адчуваем сапраўднага мастака паэтычнага слова, удумлівага і добрага чалавека, блізкага ўсім нам — чытачам і шматлікім любіцелям яго прыгожай паэзіі ў Польшчы. У пяцідзесятую гадавіну з дня нараджэння творцы хочацца пажадаць яму найлепшых літаратурных удач, узбагачэння беларускай паэзіі новымі каштоўнымі здабыткамі.

М. Канапацкі

І ЯШЧЭ АДЗІН

Нядаўна нарадзіўся сельгасгурток у вёсцы Шышкі на Сакольшчыне. У гэтай вёсцы да нядаўна асаблівы быў недавер да кожнага сялянскага аб'яднання. Зараз на 24 гаспадары да сялянскай гаспадарчай арганізацыі запісалася 19. Старшынёй гуртка сяляне выбралі солтыса Раймунда Радкевіча. Ужо на першым арганізацыйным сходзе было вырашана купіць трактар з усімі сельскагаспадарчымі машынамі. (мх)

ГРН У ГОРАДЗЕ

Дзіўным з'яўляецца, што ў Саколцы, павятовым горадзе, дзе існуюць павятовыя ўлады, а горадам кіруе гарадская рада нарадовая, на суседняй вуліцы на адным з будынкаў віднее шыльда «Прэзідыум грамадскай рады нарадовай у Саколцы». Кім і чым яна кіруе? Як дзяліць уладу з гарадской радай нарадовай? З цікавасці заходзім у памяшканне гэтай установы і вядзем гутарку са старшынёй ГРН Віталіем Чыжэўскім. Ад яго даведваемся, што да Сакольскай ГРН належаць усе навакольныя вёскі і вёсачкі, якія акружаюць Саколку. Ёсць іх аж 20. Уваходзяць яны ў 11 солтыстваў. А ў кожным солтыстве існуе сельскагаспадарчы гурток. І ўсе 11 гуртkoў маюць шмат сельскагаспадарчых машын. Сакольская грамада ўключана ў лік грамад, прызначаных да комплекснай механізацыі. Такім чынам насычанасць сельскагаспадарчых машын будзе садзейнічаць аблягчэнню апрацоўкі зямлі і павелічэнню ўраджайнасці.

Па ініцыятыве ГРН у некаторых вёсках шырока разгорнута грамадская праца. Напрыклад, у Багушах грамадскім чынам праведзены рамонт вуліцы, заложаны ходнікі. Раздзяляла вёску забалочаная нізіна, якую трэба было далёка аб'язджаць. І вось у снежні, калі балота замерзла, сяляне прыступілі да пракладкі вуліцы і да ліквідацыі аб'езда. Многа трэба было ўкласці працы. Аднак вуліца пабудавана. ГРН плануе ў Багушах пабудаваць вадаправод і давесці ваду да кожнай хаты. І гэта зробіцца, таму што людзі ў Багушах вельмі дружныя. Калі што заплануюць, дык і выканаюць. (мх)

НА СХІЛЕ ЖЫЦЦЯ

На тэрыторыі грамадскай рады ў Храбалах, Бельскага павета, жывуць дзве адзінокія бабулькі. Яўфіміі Кавальчук з Кнаразоў ужо каля 80 год. У яе не засталося нікога з блізкіх. Дажывае ў чужых людзей. Нікога блізкага таксама не мае і Віктося Камінская, якая жыве ў Грыневічах.

Бабулямі пастаянна апякуецца прэзідыум грамадскай рады. З бюджэту ГРН ім вызначана пенсія па старасці па 400 злотых кожнай у месяц. Але грошы — гэта яшчэ не ўсё. І таму сакратар прэзідыума Аляксандр Трафімчук часта наведвае бабулек. Кожны раз ён распытае іх аб здароўі, жыцці, не пашкадуе цёплага слова, а калі трэба, дык аформіць тую ці іншую справу. У такіх умовах бабулькі не адчуваюць сябе адзінокімі, нікому непатрэбнымі. За гэта яны ўдзячны народнай уладзе. (вб)

Сардэчныя тайны

Дарагое **Сэрцайка!**

Маю 17 год. Жыву на гаспадарцы. Два месяцы таму назад пазнаёмілася з Колем, якога вельмі моцна пакахала. І вось я адчуваю, што буду маці.

Дарагое Сэрцайка, парай мне, што рабіць. Ці прызнацца Колю ў гэтым, ці пайсці да лекара? Зрабіць так, каб не знаў Коля? Баюся, што калі прызнаюся Колю, дык ён мяне кіне, а я ж яго кахаю і баюся страціць.

Ірка

Дарагая **Ірка!**

Твае і ўчынкі і думкі сапраўды лёгкадумныя. Ты ж яшчэ такая маладая і магла адважыцца на такія рэчы! Ты ж павінна знаць, што хлапец, які сапраўды кахае, ніколі не зробіць так, як паступіў з табою Коля. А па-другое, ты ж напэўна чытаеш газеты і часопісы, і напэўна не раз сустрэлася з перасцярогай для маладых дзяўчат. Нат' і мы нядаўна аб гэтым пісалі, а правільней кажучы, напісала да нас аб гэтым Аня, якая аказалася таксама ў мала лепшым ад цябе становішчы. Але калі ўжо так сталася, дык трэба думаць, што рабіць далей.

Раю табе як найхутчэй звярнуцца да лекара і абавязкова сказаць аб гэтым Колю. Параіцца з ім. Мо' Коля ажэніцца з табою. Гэта быў бы адзін з лепшых выхадаў у тваім становішчы. Па-другое, звярніся за парадай да лекара. Толькі ён можа вырашыць, ці можна штосьці яшчэ зрабіць. Але як найхутчэй. Мусіш таксама сказаць і бацькам аб гэтым. Ты ж маеш толькі 17 год і незамужняя, таму лекар мусіць таксама раіцца з бацькамі. Але на маю думку, найбольш тут важная будзе пастава Колі. Ён павінен адказваць за свае ўчынкі, а не толькі ты адна, як пішаш. Баішся сказаць Колю, што ты цяжарная, баішся, што ён кіне. Калі сапраўды гэта зробіць, дык ён цябе ніколі не кахаў і не кахае. У такім выпадку і шкадаваць няма чаго. Ну, але аб гэтым няма чаго яшчэ гаварыць. Можа ўложыцца ўсё як найлепш.

Хацелася б, каб і гэты ліст быў перасцярогай для іншых маладых дзяўчат, якія звяртаюцца да «Сэрцайка», але тады толькі, калі ўжо запозна.

СЭРЦАЙКА

КІНО

Праграма на 11—16.II.1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Rodzaj miłości" (angl.), 11—13. „Krążownik szos" (franc.), 14—16.

Кляшчэлі
„Syn skazańca" (angl.), 11—13. „Ostatni kurs" (polski), 14—16.

Дубіны
„Przepustka na ląd" (radz.), 15—16.

Нараў
„Smarkula" (polski), 11—16.

Нараўка
„Po latach" (ranz.), 15—16.

Чаромуха
„Rorzaj miłości" (angl.), 11—13. „Krążownik szos" (franc.), 14—16.

Чыжы
„Ulica Andrzeja Krutikowa"

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Dwie sroki za ogon" (radz.), 12—16.

Бранск
„Tylko we dwoje" (angl.), 11—13. „Yokmok" (polski), 14—16.

Гродзіск
„Trudne godziny" (radz.), 15—16.

Орля
„Przystanek — komisariat" (węgierski), 12—16.

Райск
„Chłopiec z Czarnego Lądu" (angl.), 12—16.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Zakochała się dziewczyna" (radz.), 11—13. „Daleka jest droga" (polski), 14—16.

Міхалова
„Wąż morski z Loch Ness" (angl.), 11—13. „Zbrodniarz i panna" (polski), 14—16.

Супрасль
„Kapral w matni" (franc.), 11—13. „Ballada huzarska" (radz.), 14—16.

Чорна Беластоцкая
„Syn skazańca" (angl.), 11—13. „Ewakuacja" (radz.), 14—16.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Moralność pani Dulskiej" (czeski), 11—13. „Daleka jest droga" (polski), 14—16.

Мілейчыцы
„Dziewczęta" (polski), 11—13. „Ostatni kurs" (polski), 14—16.

Нурэц
„Wąż morski z Loch Ness" (angl.), 11—13. „Zbrodniarz i panna" (polski), 14—16.

Сідра
„Zemsta zza grobu" (franc.), 11—12. „Biedna ulica" (bułg.), 13—14. „Następcy tronów" (włoski), 15—16.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Przygody Krosza" (radz.), 11—13. „Diabelska przepaść" (czeski), 14—16.

Сухаволя
„Spieniony nurt" (rumuński), 11—13. „Sprawa Niny B" (franc.), 14—16.

Шудзялава
„Trudne lata" (włoski), 12—16.

Янаў
„Strachy zamku Spessart" (NRF), 11—13. „Ich dzień powszedni" (polski), 14—16.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Czerwone berety" (polski), 15—16.

Новы Двор
„Europolis" (rumuński), 15—16.

Ружаны Сток
„Sprawcy nieznani" (włoski), 11—12. „Miłość w górach" (czeski), 13—14. „Grzesznicy bez winy" (radz.), 15—16.

Бельскі СПР

Ужо два гады ў Бельску існуе школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Нягледзячы на кароткі час існавання, яна стала папулярнай сярод моладзі і старэйшых. Апрача сельскагаспадарчых ведаў тут добра наладжана палітэхнізацыя. У час практычных заняткаў дзяўчаты, напрыклад, вучацца кравецтва, а хлопцы займаюцца сталяркай і слёсарствам. Нядаўна быў арганізаваны вельмі цікавы для ўсіх курс пчалярства. У школе вучыцца 70 асоб. Сёлета 2-гі клас закончыць 25 асоб. Усе яны намераны вучыцца далей, здабываць сельскагаспадарчую кваліфікацыю.

С. Грыгарук
Галады

шашу і, праехаўшы па ёй кіламетраў дваццаць, спынілася. Неўзабаве на шашы раздаўся моцны ўзрыў.

Рудзін у гэты час чакаў устрывожана далейшых падзей. Вечарам ён зайшоў да Мюлера, здаў выкананую працу і, ужо адыходзячы сказаў:

— Дарэчы, Андросаў дагэтуль не ўзяў у мяне матэрыялы па палонных.

— Дзе ён? Я яму званіў, яго не было.

Рудзін пацінуў плячыма.

— Знайдзіце яго.

— Слухаюся.

Каля гадзіны Рудзін добрасумленна шукаў Андросава. Але пошукі яго былі безвыніковыя. Толькі дзяжурны афіцэр сувязі сказаў яму, што бачыў, як Андросаў сядаў у аўтамашыну разам з капітанам Ноэлем. Вось гэта Рудзін і паведаміў па тэлефону Мюлеру.

— Як толькі ён з'явіцца, неадкладна да мяне! — крыкнуў у трубку Мюлер.

Але Андросаў не з'явіўся.

Раніцай Зомбаху паведамілі з Мінска, што на шашы партызаны ўзарвалі і спалілі аўтамашыну, якая, мяркуючы па ўсім, належала яго ведамству. У машыне спалены два трупы.

На месца катастрофы неадкладна выехаў Мюлер. Ён больш гадзіны капаўся ў попеле і кавалках жалеза, пакуль не знайшоў два абгарэлыя партфельныя замкі. Цяпер ён амаль супакоіўся. Сеў у машыну і

93

паехаў назад. Едучы, ён намагаўся высветліць, што ж усё такі яго яшчэ трывожыць. І раптам успомніў: Андросаў сядаў у машыну разам з капітанам Ноэлем.

Андросаў у «Сатурн» не з'явіўся і на другі дзень. Пошукі яго былі даручаны гестапа. У гэтых пошуках прымаў удзел і савецкі разведчык Краўцоў, які замацаваўся ў гестапа, так што няма нічога дзіўнага ў тым, што праз тыдзень з гестапа ў «Сатурн» прыйшлі звесткі, якія высветлілі лёс Андросава. Яго, як здрадніка, злавілі і знішчылі камуністы. Вычакаўшы пасля гэтага амаль месяц, Рудзін пайшоў на сувязь з Бабакіным. Той уручыў яму паперку ад Маркава.

«Аперацыя з Андросавым прайшла вельмі добра, — паведамляў Маркаў. — Атрыманыя намі матэрыялы надзвычай каштоўны. Усіх удзельнікаў аперацыі генерал Старкоў прадстаўляе да дзяржаўных узнагарод. Цяпер у вас павінны быць толькі дзве мэты: выяўленне падрыхтаваных «Сатурнам» новых агентаў і назіранне за ходам разгорнутай намі гульні, у якую мы падключаем усё большы лік выяўленых намі агентурных радыёпунктаў. Надзвычай важна ведаць, што з дэзінфармацыі прыймаецца на веру, што падвяргаецца сумненню. Адносна Шчукіна ўсё сыходзіцца. Яго жонка і сын жывуць у горадзе Барабінску, лічаць, што ён загінуў без вестак. У найбліжэйшыя дні будзем мець пісьмо да яго ад жонкі і сына. Пакуль ніякіх крокаў адносна яго не рабіце. Андросаў шле вам прывітанне. Заўтра адпраўляем яго на Вялікую зямлю».

Працяг за тыдзень

94

РАЗУМНЫМ НЕ СТАНЕ

Выклікаў калісьці прыстаў да сябе з вёскі аднаго бедняка ды пытае:

— Кажуць, ты пра нашага цара-бацюшку дрэннае гаворыш, ну, быццам ён (а апошняе шэпча яму на вуха).

Так ён некалькі раз усё пытаў ды шаптаў яму.

Надакучыла селяніну нахіляцца ды слухаць, вось ён і кажа прыставу:

— Якога б чорта я гэта шаптаў — калі дурань, то хоць шапчы, хоць крычы, разумным не стане.

Ён ніколі не паўтарае сваіх памылак: рабіў новыя.

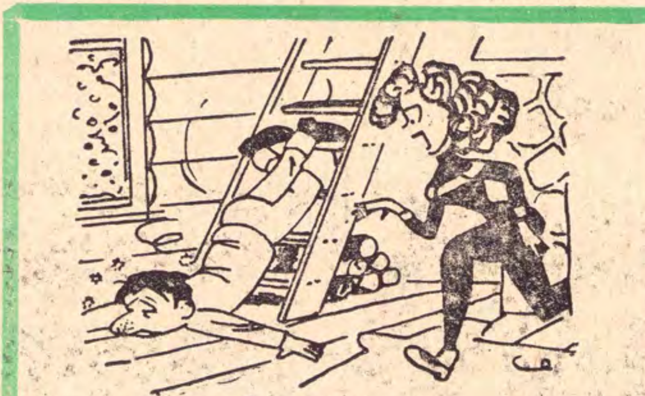

Бедная зямля, усе нашы цэні падаюць на яе.

ЗАЛІК БЕЗ УЛІКУ

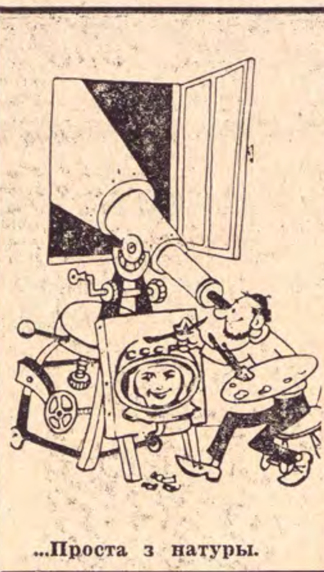
Поні ўзносілі, хвалілі,
Што перавёз ён грузу сотню тон.
За пахвальбою не ўлічылі:
Яго ж памочнікам быў... слон.

Язэп Саўрыцкі

— Спужаў ты мяне! Я думала ўжо, што сталася нешта дрэннае!

...Проста з натуры.

НЯЛЁГКА

Даволі поўная дама, прыйшоўшы ў тэатр, прад'явіла білецёру два білеты.

— Вы ведаеце, — сказала дама, пачырванеўшы, — у адно крэсла я не ўмяшчаюся, таму купіла два білеты.

— Я не маю нічога супраць, — заўважыў білецёр, — але вам давядзецца нялёгка. Вашы месцы ў розных радах.

• • •

СТОЙКАСЦЬ

Дзве старыя дзеўкі, седзячы на ганку, назіралі, як певень беспаспяхова праследваў уцякаючую курыцу. Нечакана курыца выскачыла на дарогу і загінула пад коламі праязджаючай аўтамашыны.

— Ці ж гэта не цудоўна? — заўважыла адна з жанчын. — Яна палічыла за лепшае памерці.

• • •

РОЗНЫЯ ДУМКІ

Бацька сыну:

— Ведаеш, чаму я цябе зараз вылупцую? Таму, што ты ўдарыў хлопчыка, які слабейшы за цябе.

— А я думаў, таму, што я слабейшы ад цябе.

• • •

ДАКЛАДНАСЦЬ

Узважылі быка. Запісалі: стольскі і стольскі кілаграмаў.

Мудрэц спахмурнеў:

— Вага перабольшана.

— Чаму?

— На быку муха сядзела.

СУМЁТ

— Вылазь з-пад пярыны, дзверы прываліла сумётам і не магу іх адчыніць, — сказала жонка, трасучы мужа.

— Дай паспаць, снег сам растане вясной, — прамармытаў гаспадар.

— Мармычаш, непрытомны, а жывёла не напоена! Доўга спаць — доўг наспаць.

— Эгэ.

— Не мядзведзь ты, каб да вясны дрыхнуць, гультаіска!

— Эгэ.

— Кінь дурня строіць! — крыкнула жонка, сцягваючы пярыну.

Гаспадар расплюшчыў вочы, азірнуўся, чым бы накрыцца. Апрача ануч, нічога пад рукой не было, таму гаспадар падняўся з ложка і буркнуў:

— Гадамі адышла, а розумам не дайшла. Плакаць над сабой хочацца. Кавалерам не выспаўся, да поўначы з бабамі цягаўся, а як жаніўся, таксама сну пазбыўся. Што далей рабіць?

— Дзверы адчыні!

Адзеўшыся, гаспадар падышоў да дзвярэй, націснуў плячом, але дзверы не зварухнуліся.

— Не магло занесці снегам, — сказаў гаспадар, — другія, вонкавыя дзверы зачынены.

— Відавочна, у сенцах былі дзверы адчынены і ветрам намяло снег, — выказала здагадку жонка.

Выграбаць снег з сеняў не ўсміхалася гаспадару, ад думкі аб гэтым заныла паясніца і ён сказаў са злосцю:

— Забіла — заканапаціла вокны, як вылезці з хаты? Мо' праз комін?

—Справа гаспадарская, — адазвалася жонка.

Раптам гаспадар падскочыў да акна і пачаў грукаць у раму.

Дзед Іпат, які праходзіў па вуліцы, спыніўся, здзіўлена паглядзеў на акно.

Гаспадар закрычаў:

— Дзверы заваліла!

— Міла, міла, — данеслося з вуліцы ад усміхаючагася дзеда.

— Іпат, Іпат! Падыдзі бліжэй!

— Мат сабе застаў і сам паліжаш, — адказаў пакрыўджаны дзед.

— Дзед дрэнна чуе, не дагаворышся з ім, — сказала жонка.

У гэты час каля Іпата затрымалася цётка Аўдоцця. Пры яе дапамозе сяк-так дагаварыліся. Аўдоцця з Іпатам павярнулі ў гаспадарскі двор. У сенях бразнула клямка, затым пачулася мітусня. Урэшце дзед з цёткай увайшлі ў хату.

— Дзякуй за дапамогу, прываліла снегам дзверы і мы ні туды, ні сюды, — залапатала гаспадыня.

— Які снег? У сенях пад дзвярыма спаў Міхась — пячнік, — вытлумачыла Аўдоцця.

— Госпадзі, замёрз чалавек у нашай хаце, — пляснула рукамі гаспадыня.

— Жывы нябожчык, у кажусе ён, — прашамкаў дзед.

Гаспадар ужо ўвалакаў у хату няпрошанага госця, які мармытаў незразумелае.

— Зараз Міхась прачнецца, — сказаў гаспадар, — мая баба спецыялістка не даваць людзям спаць.

Дзядзька Лявонь

Два пункты погляду на праблему суадносін паміж Лонданам і Бонам.

УСЯЧЫНА

КУР'ЁЗЫ

Якой нацыянальнасці былі Адам і Ева

Шматлікія філосафы свету па сённяшні дзень не могуць вырашыць гэтай міфічнай праблемы.

Вядомы мудрэц, жыхар Галікарноса (Турцыя), пасля шматгадовых назіранняў нядаўна зрабіў важнае адкрыццё. Паводле яго, нашыя прабацькі Адам і Ева, несумненна былі туркамі. Для пацвярджэння мудрэц падае наступныя бясспрэчныя доказы.

Усе вучоныя сцвярджаюць, што Адам і Ева былі голымі. Мы, туркі, кажа мудрэц, таксама голыя, як і яны.

Кожны ведае, што Адам і Ева, знайшоўшы яблык, падзялілі па палове і з'елі. Мы таксама, калі нам давядзецца знайсці яблык, вымушаны дзяліць яго на двое, а часам на трое або чацвёра.

Месца, дзе жылі Адам і Ева, кажуць, было раем. Нашыя палітычныя дзеячы ў час сваіх выступленняў заўсёды падкрэсліваюць, што Турцыя — райская краіна.

Паспрабуй скажы цяпер, што Адам і Ева былі не туркамі!

Пераклад з турэцкай газеты «Акшам».

Я сільны і небяспечны. Але ты ведаеш, што я хачу толькі пазабаўляцца, і добра нам разам.

(ся)

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Юркі Перавоя з Агароднікаў, Бельскага павета, Мікалая Сухадолы і Васі Харкевіча са Слабодкі, Гайнаўскага павета, змяшчаем папулярную савецкую песню

Зовет гора Магнитная

Не даль морская южная
И не края заморские
Мне видятся, товарищи,
Скажу я, не тая...
Зовет гора Магнитная,
Душой в Магнитогорске я.
По нраву мне уральская
Рабочая сем'я.

Там люди делом славятся,
И днем и ночью плавится,
Кипит руда уральская,
Гудит в печах...
И, что совсем не лишнее,
Там девушки-красавицы,
Приглянутся, понравятся, —
Не жить в холостяках. (2 раза)

Вот так приметил сразу я
Девчонку синеглазую,
Что встретил в этом городе
Случайно на пути.
Влечет к ней сила скрытая,
Как та гора Магнитная.
Не обойти околицей
И мимо не пройти!

Горят огни вокзальные,
Звучат слова прощальные,
А сердце раньше поезда
Спешит на Урал.
И встретит ли хорошая,
О том у ней не спрошено,
Но я путей удобнее
Нигде не выбирал. (2 раза)

Клубится дым над трубами,
Увидеть это любо мне.
Найду свою желанную,
Скажу, как тосковал.
Увижу ее в парке я,
Скажу слова ей, жаркие,
Ведь сердце тает медленней,
Чем плавится металл.

Не гладь морская южная
И не края заморские
Мне видятся, товарищи,
Скажу я, не тая...
Зовет гора Магнитная,
Душой в Магнитогорске я.
Зовут меня Уральские
Суровые края,
Зовет гора Магнитная,
Родные края. (2 раза)

АКЕНЦА ДУМАК

Заўсёды будзь гатовы выказаць, што ў цябе на думцы, і ніводнік будзе пазбягаць цябе.

У. Блейк (1757—1827) — вядомы англійскі паэт і мастак.

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-3